Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. ◉ № 159 (6. 648) ◉ 1988 йил 11 июль, душанба ◉ Баҳоси 3 тийин

МАРКАЗИЙ ГАЗЕТАЛАР САҲИФАЛАРИДА

◉ «Правда» газетасининг Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси резолюцияларига бағишланган бугунги бош мақоласи «Ошкораликсиз на қайта қуриш, на демократия бўлиши мумкин эмас» деб номланади.

◉ КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитети секретари В. Долгихнинг «Ресурсларга муносабат — қайта қуришнинг экономикадаги энг муҳим мезони» сарлавҳали мақоласи босилган.

◉ КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг 30—40 йилларда ва 50-йилларнинг бошларида йўл қўйилган репрессиялар билан боғлиқ материалларни қўшимча ўрганиш бўйича комиссиясининг хабари берилган.

XIX Конференция резолюциялари — амалий иш программаси

Инсон соғлиғини ўйлаб

Тошкент врачлар малакасини ошириш институтининг кафедра мудири, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, медицина фанлари доктори, профессор Рауф АБДУЛЛАЕВ билан суҳбат.

— Рауф Абдуллаевич, халқимиз КПСС Бутуниттифоқ XIX конференцияси қарорларини амалга оширишга киришди. Жумладан, шифокорларимиз ҳам. Шундан келиб чиққан ҳолда шифокор сифатида СССР Соғлиқни сақлаш министри Е. И. Чазовнинг конференцияда сўзлаган нутқидаги фикрларни қандай баҳолайсиз?

— Очиғини айтганда, қанчалар аччиқ бўлмасин, министримиз ҳақиқатни айтди. Айниқса, «Ҳамма нарса инсон учун, инсон бахт-саодати учун» деган шиорнинг асл моҳиятини очиб берди. Шиор шиорлигича қолиб кетганини бугун ҳаётнинг ўзи ҳам исботлаб турибди.

Айниқса, болалар орасида ўлимнинг кўплиги, касалхоналаримизнинг санитария-гигиена талабларига жавоб бермаслиги, йилдан йилга турли хил касалликлар кўпайиб кетаётганлиги, дори-дармон етишмаслигини изоҳлаб беришга кишининг тили айланмайди. Врачларимиз орасида малакасиз, бу соҳага тасодифан келиб қолаётганларнинг ҳам сони ошиб бориши ташвишга сабаб бўляпти.

Ўзбекистонда болалар ўлимининг юқорилиги ҳақида кўп айтиляпти. Аслида кеча ёки бугунги гап эмас. Бу гапнинг илдизи ўтмишга, 20-30 йиллар нарига бориб тақалади. Ҳар бир мутасадди фақат ўз маишати, ўз манфаатини ўйламай ишга виждонан ёндошганда бу кунларга қолмасдик.

Соғлиқни сақлаш ҳамиша кун тартибида бўлган. Инсон саломатлиги — Ватанимиз бойлиги. Бу бойликни ўлчаш учун мезон йўқ назаримда. Лекин масалани бошқачароқ талқин қилиш керак.

Ҳозир болалар ўлими мунча фоиз, болалар касаллиги мунча фоиз, ошқозон-ичак касалликлари мунча фоиз деб айтиш расм бўлиб қолди. Қачонгача такрорлаймиз бу гапни? Бизга энди гап эмас, амалий иш керак.

Эътибор беринг, республикамиздаги ҳар 10 минг киши ҳисобига врачлар сони Иттифоқ миқёсидаги ҳисобдан 25 фоиз кам! Бунинг устига медикларимиз орасида малакалилари кам. Педиатрлар етишмайди. Врачларнинг 20-30 фоизи қишлоқларда ишламоқда.

Гап билан врачни малакали қилиб бўлмайди. Бунинг учун ўқув методикасини яхшилаш керак. Ўз-ўзидан педиатрлар кўпаймайди. Уларни машаққатли меҳнат эвазига тайёрлаш керак. Қишлоқларда ишлаш учун эса, юрак-юракдан ўз касбининг фидойиси бўлиши керак.

— Сиз айтиб ўтган муаммолар фақатгина медицинада эмас...

— Мен ўз мутахассислигимни айтдим, холос. Конференция ҳаммамизнинг қиладиган ишимизга йўлланма берди. Ҳар бир соҳанинг мутахассиси энди фақат ўзининг ишини ўйламаслиги, масалага комплекс ёндошиши шарт. Касалликнинг камайиши, об-ҳавонинг, сувнинг ифлосланмаслиги экологиянинг бузилмаслигига кўп жиҳатдан боғлиқ. Қишлоқ хўжалигида химиявий моддалар кўп ишлатилиши ер таркибини бузиб юборади. Демак, ҳамма соҳа бир-бирига боғлиқ. Буни унутиш ярамайди.

Конференцияда тилга олинган масалаларни ҳал этишга бугунданоқ жон-дилимиз билан киришишимиз зарур. Эртага қолдириб бўлмайди бу ишларни.

Суҳбатни Т. АБДУЛЛАЕВ ёзиб олди.

ЗАМОНДОШИМИЗ

Биллур жаранги

Бир воқеани айтиб берай.

Дўстимнинг уйига йўқлаб боргандим. Кенг, озода хонада суҳбатлашиб ўтирдик. Мен бир-икки марта шкафга териб қўйилган шиша идишларга қарадим. Буни уй эгаси сезди шекилли, ўрнидан туриб, идишларнинг бир-иккитасини олиб келди.

— Биллур-да, қаранг, — деди у қанддонни ёруққа тутар экан.

Нур идишда ажиб жилваланди. Кўзларим қамашиб кетди...

Ҳар сафар ёдгорлик магазинига кириб қолгудек бўлсам, биллур буюмларга ҳавас билан термуламан. У фақатгина чирой эмас, назаримда, инсон заковатининг мужассами ҳам эди.

Худди шу маънода мен оддий шишадан тенгсиз гўзаллик яратаётган ишчиларга ҳавасим келади.

Сандвали ака неча йиллардан бери «Миконд» заводида ишлайди. У заводга келганида навқирон йигит эди. Орадан ўн етти йил, бир ўсмир умри ўтиб, у ўз касбининг устаси, моҳир силлиқловчи бўлиб етишди.

Ҳамма гўзал нарсанинг меҳнати оғир бўлади. Бу ҳеч кимга сир эмас.

— Лекин касбингни севсанг, оғир меҳнат ҳам ширин туюлади, — дейди Сандвали Ёқубов.

Заводда Сандвали аканинг синглиси ҳам ишлайди. Унинг иши сал бошқачароқ. Раҳима техник назорат бўлимида хизмат қилади.

Биллур цехи йилига 60 турда, жами 12 миллион сўмлик биллур маҳсулотлари ишлаб чиқаради.

Энди бу рақамларнинг қанчалик салмоқли эканлигини тасаввур қилиш учун кўз олдингизга келтиринг: хом ашёни қайта ишлаш, уни қолиплаш, тунни тонгга, кунни тунга улаб меҳнат қилган ишчилар, дастгоҳдан бир лаҳза ҳам кўз олмасдан унга пардоз бераётган силлиқловчи, пардозловчилар...

Жараён кетидан жараён давом этади. Тайёр маҳсулотлар кўзни олгудек чақнаб магазин пештахталаридан жой олади.

Биллур стаканни қўлингизга ушлаб, бир чертсангиз, у ёқимли жаранглайди. Ана шу жаранг уни яратган ишчиларнинг дил розидир. Бу гап Сандвали Ёқубовга ҳам тегишлидир. Шунинг учун унга: «Қўлингиз дард кўрмасин!» — дейман.

Т. ЙЎЛДОШЕВ.

◉ СУРАТДА: «Миконд» заводининг тажрибали ишчиси Сандвали Ёқубов.

Т. Каримов фотоси.

Ҳиндистон Президенти Ўзбекистонда

Ҳиндистон Республикасининг Президенти Рамасвами Венкатараман 10 июль куни Тошкентга келди. У СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукуматининг таклифига биноан Совет Иттифоқига расмий дўстлик визити билан келган.

Аэропортда Ҳиндистон Республикаси, СССР ва Ўзбекистон ССР давлат байроқлари кўтарилган. Ҳиндистон раҳбарини рафиқаси билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов рафиқаси билан, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодиров, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчев, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар. Кутиб олувчилар орасида Ҳиндистон Республикасининг Тошкентдаги бош консули Йогендра Кумар ҳам бор эди.

Ҳиндистон Президентининг сафарида ҳамроҳлик қилаётган СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси П. Ҳабибуллаев, СССРнинг Ҳиндистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси В. Н. Риков у билан бирга келишди.

Ҳиндистоннинг СССРдаги фавқулодда ва мухтор элчиси Трилоки Наитх Каул Ҳиндистон президентига ҳамроҳлик қилмоқда.

Р. Венкатараманни Тошкент жамоатчилигининг вакиллари, Ўзбекистон пойтахтидаги олий мактабларда таълим олаётган ҳиндистонлик студентлар самимий табрикладилар.

Шу куниёқ олий мартабали меҳмон Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида қабул қилинди. Р. Н. Нишонов Р. Венкатараман билан дўстона суҳбат ўтказди.

Ҳиндистон Президенти В. И. Ленин ҳайкали пойига гуллар ва номаълум солдат қабрига гулчамбар қўйди. У Лаъл Баҳодир Шастри бюстига ҳам гуллар қўйди.

(ЎзТАГ).

Алло, редакциями?

Делегатга саволлар

Шу кунларда шаҳримиздаги меҳнат коллективларида XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг делегатлари билан учрашувлар бўлиб ўтмоқда.

Ана шуларни инобатга олиб «Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» газеталарининг редакцияси конференция делегатларидан В. П. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси бригадасининг бошлиғи Владимир Тўйчиевич Одилов ва «Совет Ўзбекистони» газета редакцияси бўлимининг мудири Номоз Саъдуллаевларнинг газетхонлар ва шаҳримиз аҳолиси билан телефон орқали мулоқотида қатнашишларини улардан илтимос қилди.

Шундай қилиб эртага, 12 июль куни соат 17 дан то соат 19 га қадар сизлар 33-99-42 ва 32-53-66 телефонлари орқали XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг иши тўғрисида унинг делегатларига ўз саволларингизни беришингиз мумкин.

Биз—интернационалистлармиз

АҲИЛЛИКДА ГАП КЎП

Совет халқи кўп миллатли халқ. Мамлакатимизда ўнлаб миллат вакиллари яшаб, меҳнат қилмоқда. Бутун жаҳон совет халқининг метиндек дўстлигига, қардошлигига ҳайрон қолади. Чунки бу дўстлик энг оғир дамларда — табиий офатларга қарши курашда, жангу жадалларда тобланган. Совет халқи шунинг учун ҳам интернационал халқ.

Ҳозир барча совет кишилари партия бошчилигида бир ёқадан бош чиқариб, қайта қуришни амалга ошириш учун курашяптилар. Шунинг учун ҳам жамиятимиз ҳаётини кенг кўламда демократиялаш, қайта қуриш жабҳасини жиддий чоралар билан кенгайтириш Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида кўриб чиқишга тақдим этилган асосий масала бўлди. Жамиятимизда демократия ва ошкоралик принциплари кучайди. Аммо ана шу демократия ва ошкораликни нотўғри тушунаётган баъзи кишилар ҳам йўқ эмас. Шахсан менинг ўзим шундай воқеанинг гувоҳи бўлдим. Шанба, якшанба кунлари шаҳримизнинг марказий қисмида кўчалар тўсиб қўйилади. Нима учун деб сўрасам, ташаббускор группалар топшириғига биноан қрим-татар миллатига мансуб бўлган айрим бузғунчилар митинглар ўтказишга уринган эканлар. Мен коммунист, оддий бир совет граждани сифатида бу ҳатти-ҳаракатни кескин қоралайман. Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг ана шу масала юзасидан чиқарган қарорида аниқ фикрлар айтилган: «Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети қрим-татар миллатига мансуб барча гражданларни жамоат тартиби ва осойишталикка риоя қилишга, иғвогарларнинг ҳийла-найрангларига берилмасликка, вужудга келаётган масалаларни чинакам демократия доирасида, сабот ва осойишталик вазиятида ҳал этишга даъват этади». Зеро, КПСС XIX Бутуниттифоқ конференциясида энг муҳим масалалардан бири — миллатлараро муносабатлар тўғрисида ҳам гап бўлиб ўтди. Конференция резолюцияларида шундай сатрлар бор: **«Совет ватанпарварлиги ва социалистик интернационализм практикаси заифлаштирилган жойларда миллий чекланиш ва шовинистик гердайиш кучая бошлашини ҳаёт яққол кўрсатиб турибди. Шу яроқсиз қинғирликларга қарши кураш, уларни келтириб чиқарадиган сабабларни бартараф этиш ҳар бир совет кишисининг граждавлик бурчидир. Миллат ва элатларни пароканда қилувчи ҳар қандай ҳатти-ҳаракатлар, ҳар қандай миллат гражданларининг ҳуқуқларини камситиш йўлидаги уринишлар маънавий жиҳатдан номақбул ва Совет давлатининг манфаатларига зид уринишлар деб ҳисобланиши керак».**

Жуда одилона айтилган гаплар. Революцион туб ўзгаришлар даврида қайта қуриш мухолифларининг найрангларига учиб, ноўрин ҳатти-ҳаракатлар қилаётган айрим кимсалар партиямизнинг миллий масалага оид хулосаларидан ўзларига сабоқ чиқариб олишлари керак. Биз—совет халқимиз. Дўстлигимиз кундан-кунга мустаҳкамланиб метинга айланиб бораверсин. Куч — бирликда, дўстликда.

Абдулла ОЛИМОВ,
Тошкент ёғ-мой комбинати маргарин цехи бошлиғи, КПСС аъзоси.

Меҳр-оқибат йўқолмасин

Одамлар ўртасидаги инсоний муносабатларда меҳр-оқибат деган нарса бор. Қадрдон одамлар кўришиб қолганида яхши тавозе билан орзиқиб кўришадилар. Ана шунда булар оқибатли кишилар экан деймиз.

Бу фазилат ҳеч қачон, ҳеч қаерда йўқолмаслиги керак. Совет кишилари шундай бўлишга ишонадилар.

Яқинда қрим-татар миллатига мансуб кишилар шаҳримизнинг Инқилоб хиёбонида митинг ўтказишганлигини эшитиб, «Чакки иш бўлибди» деб ранжидик. Бир томондан дам олиш куни ҳамшаҳарларимиз ороми бузилган бўлса, иккинчидан фарзандларимиз тарбиясида салбий таассурот қолдиришини ўйладим. Биз — Тошкентнинг Боғ кўчаси массивида истиқомат қилувчи аҳоли — Тошкентнинг обрўли отахон ва онахонлари, пенсионер ҳамда меҳнат ветеранлари қрим-татар миллатига мансуб кишиларга қарата айтамизки, инсоний муносабатларимиздаги меҳр-оқибатни ҳурмат қилайлик. Ҳар қандай масалаларга доир баҳсларни катта шаҳар аҳолисининг осойишталигига раҳна солмасдан, мавжуд қонун-қоидаларга тўла риоя қилган ҳолда ўтказмоқ керак.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг айрим қрим-татар гражданлари ҳатти-ҳаракатларини рад этувчи қарорини маъқуллаймиз.

Козим ЁҚУБОВ,
Тошкент шаҳар маҳаллий саноат бошқармасига қарашли бадиий конструкторлик бюроси бригада бошлиғи.

11 июлдан 17 июлгача

Об-ҳаво ва саломатлик

Н. А. Семашко номидаги курортология ва физиотерапия илмий-тадқиқот институтининг илмий раҳбари, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор Н. М. Мажидов таҳрири остида.

Ўзбекистон ССР Гидрометеорология марказининг маълумотларига кўра, шу ҳафтада нисбатан иссиқ кунлар сақланади. Ҳарорат кечалари 19—24, кундузи 33—38 даража бўлади.

Ҳафтанинг ўртача ҳарорати нормага яқин бўлиши кутилади.

Н. А. Семашко номидаги курортология ва физиотерапия илмий-тадқиқот институти медик об-ҳаво маълумотлари ва метеопрофилактика маркази мутахассисларининг фикрига қараганда, кутилаётган ҳаво ҳароратининг, атмосфера босимининг, ҳаво таркибидаги кислород миқдорининг ўзгариши одатдаги кундалик динамикасини сақлайди ва иқлим нормасидан кам фарқ қилади. Бундай шароитда об-ҳавонинг салбий таъсир этиши даргумон. Бу демак, об-ҳаво таъсирининг олдини олишга қаратилган махсус чора-тадбирларга ҳожат йўқ.

Об-ҳаво ўзгаришларига таъсирчан беморларга меъёрида иқлим профилактикаси йўли билан чиниқишни давом эттириш, очиқ ҳавода кўпроқ бўлиш тавсия этилади. Шу билан бирга юрак-қон томир хасталиклари, айниқса қон айланиши, сурункали ўпка-нафас олиш системаси хасталиклари бўлган беморларнинг кун айни қизиган вақтда — соат 12 дан 18 га қадар соя-салқинда бўлиши, совуқ сувда чўмилиши мақсадга мувофиқдир.

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети бюросида

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети бюроси навбатдаги мажлисида умумтаълим мактаблари, ҳунар-техника билим юртлари ва болалар касалхоналарида овқатланишни ташкил этишдаги камчиликлар тўғрисидаги масалани кўриб чиқди.

Сўнгги икки йил мобайнида ташкил этилган ўнта мактаб таомлари комбинатининг шаҳар мактаблари ва ҳунар-техника билим юртлари озиқ-овқат блокларини турли маҳсулотлар, масаллиқлар билан таъминлаш яхшиланишига хизмат қилганлиги қайд этилди. Мактаб ва ҳунар-техника билим юртларининг ошхоналарида қўшимча 475 та ҳар хил ускуналар ўрнатилди, уч минг комплект мебель ажратилди. Шаҳарнинг уч районида болалар ва интернат муассасаларига озиқ-овқат маҳсулотлари етказиб беришнинг янги усули жорий этилди.

Шу билан бирга, амалга оширилаётган тадбирлар давр талабларига жавоб бермайди. Ўқув муассасаларида 13,5 минг хўранда ўрни етишмайди, 123 мактаб ва 15 ҳунар-техника билим юртида овқатланиш ана шу мақсад учун мослаштирилган хоналарда ташкил этилган, 30 ўқув юртининг умуман ошхонаси йўқ, ўқувчиларнинг учдан бир қисми иссиқ овқат истеъмол қилиш имкониятига эга эмас.

Ёрдамчи иморатлар қуриш ва мактабларни реконструкция қилиш планлари ҳар йили ярмига бажарилади. Октябрь районида эса (район халқ маорифи бўлими мудири Ў. А. Мирзажонов) шаҳар Совети ижроия комитетининг мактаб ошхоналарини капитал ремонт қилиш ҳақидаги қарори икки йилдан бери бажарилмайди. Ошхоналарнинг йўқлиги сабабли фақат 1987 йил мобайнида 11 ҳунар-техника билим юрти ўқувчиларига бадал тариқасида 600 минг сўмдан кўпроқ пул тўланган. Айрим ҳунар-техника билим юртларида тўрт марта ўрнига — уч марта, икки марта ўрнига — бир марта овқатланиш ташкил этилган. 1-ўрта ҳунар-техника билим юртида (директори У. Солиҳов) етим болаларнинг имтиёзли овқатланишини ташкил этишга юзаки муносабатда бўлишаяпти.

Умумий овқатланиш Бош бошқармаси, «Ташплодоовошчпром» бирлашмаси, район ошхоналар трестлари мактаб таомлари комбинатларининг таъминотини қолдиқли принцип бўйича, мавжуд ўқувчилар сонининг овқатланиш нормасини ҳисобга олмай амалга оширишяпти. Натижада ўтган йили мактаб ошхоналари қарийб тўрт тонна гўшт, 6 тонна балиқни кам олдилар. 1988 йилнинг биринчи кварталида «Ташплодоовошчпром» ошхоналар трестларига планлаштирилганидан икки баравар кам сабзавот ажратди.

Халқ маорифи ва соғлиқни сақлаш бош бошқармалари, шаҳар ҳунар-техника таълими бошқармаси етарли даражада эътибор бермаганликлари оқибатида, мактаблар, ҳунар-техника билим юртлари ва интернат муассасаларида беҳаёларча болаларни алдаш давом этаяпти.

1988 йилнинг апрелида текширув ўтказилган 13, 41, 104, 182, 217 ва бошқа мактабларга қарашли 32 ошхонадан 26 тасида тарозидан уриб қолиш, харидор ҳақига хиёнат қилиш, таомномага риоя қилмаслик, калорияни пасайтириб юбориш каби шармандали фактлар аниқланди.

Фақат бир марта текширув ўтказилган 1 ва 10-болалар касалхоналарида, 1-сил касалликлари шифохонасида, «Ўзбекистон 15 йиллиги» санаторийсида, Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси медицина-санитария қисмининг болалар касалхонасида ўтказилган текширув чоғида болалардан яшириб қўйилган қатиқ, ширинликлар, кўк бодринг, олма, гўшт топилган, 88 сўм камомад аниқланган. Акмал Икромов районидаги 5-болалар юқумли касалликлар шифохонаси 1987 йилда нормадагидан уч баробар кам ун ва тухум олган. 3-болалар касалхонаси ўтган йили қарийб олти тонна сабзавотни кам олди.

Халқ маорифи Бош бошқармаси, халқ маорифи район бўлимлари аслида мазкур масала юзасидан шаҳар партия комитети илгари қабул қилган қарорларни назар-писанд қилишмаяпти, озиқ-овқат блокларидан маҳсулотлар ўғирланишининг олдини олиш юзасидан чора-тадбирларни кўришмаяпти, ўзларининг принципсизликлари билан аслида болалар ҳисобига даромад олаётган шахсларга раҳнамолик қилишяпти. Масалан, 111-болалар боғчасида маҳсулотлар ўғирланаётгани уч марта очиб ташланди. Боғча мудираси У. Абдуқодировага эса Октрбрь район халқ маорифи бўлимининг буйруқлари билан интизомий чоралар кўрилган холос.

Соғлиқни сақлаш органлари ҳам болаларни даволаш муассасаларидаги ўғирликларга қарши курашга етарли эътибор беришмаяпти. Масалан, 9 ва 10-касалхоналарда сўнгги икки йил мобайнида ташмачилар олти марта қўлга тушди. Аммо бирорта айбдор раҳбар жазолангани йўқ.

Ошхоналар трестларининг раҳбарлари ҳам ўғирлик қилиб қўлга тушган ўз ходимларини яширишяпти. Ўтган йили давлат савдо инспекцияси текширув материаллари юзасидан озиқ-овқат блоклари беш ходимини ишдан бўшатишни таклиф қилган эди, аслида бирортаси бўшатилгани ҳам йўқ.

Бюрода халқ маорифи, ҳунар-техника таълими ва соғлиқни сақлаш системасида болалар ва ўқувчиларнинг овқатланишини ташкил этишда жиддий камчиликлар давом этаяпти, сабаби партия, совет органлари мактаблар, мактабгача тарбия ва медицина муассасалари ошхоналарининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, болалар ва ўқувчилар овқатланишини ташкил этишдаги салбий ҳолатларга барҳам бериш юзасидан туб чора-тадбирларни ишлаб чиқмаганлигидир, деб таъкидланди.

Халқ маорифи, ҳунар-техника таълими, соғлиқни сақлаш, умумий овқатланиш муассасалари ва корхоналарининг бошланғич партия ташкилотлари меҳнат коллективларида талон-тарож қилувчиларга нисбатан муросасизлик муҳитини вужудга келтирмаяптилар, болалар овқатланишининг ташкил этилиши учун масъул бўлган коммунист раҳбарлардан жиддий талаб қилмаяптилар. Назорат органлари ана шу масалалар билан атрофлича, етарли қатъият билан шуғулланишаётгани йўқ.

Бюро район партия комитетларига, район ижроия комитетларига болалар ва ўқувчилар овқатланишини ташкил этиш масаласини муҳокама этишни, Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетига эса икки ой муҳлат ичида болалар овқатланишини ташкил этишни тубдан яхшилашнинг 1990 йилгача ва ўн учинчи беш йилликка мўлжалланган программасини ишлаб чиқишни, унда шаҳар мактаблари, ҳунар-техника билим юртларининг ошхона ва буфетларини маҳаллий Советлар ҳамда базавий корхоналар маблағи ҳисобига реконструкция қилиш ва кенгайтиришни, зарур ускуналар билан жиҳозланишини, мактаб ошхоналари порцияли қадоқланган овқатлар билан таъминланишини, мактаб таомлари комбинатларининг зарур маҳсулотлар билан биринчи навбатда таъминланишини, болалар, интернат муассасалари ва касалхоналарни маҳсулотлар билан таъминловчи марказлаштирилган хизматни ташкил этиш имкониятини кўзда тутишни топширди.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг умумий овқатланиш Бош бошқармасига, шаҳар ҳунар-техника таълими бошқармасига, «Ташплодоовошчпром» бирлашмасига янги ўқув йилига қадар қайд этилган камчиликларни тугатиш юзасидан шошилинч чора-тадбирларни амалга ошириш топширилди. Шаҳар халқ контроли комитетига, Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг Ички ишлар бошқармасига, шаҳар прокуратурасига ва шаҳар судига болалар овқатланишини ташкил этиш учун жавобгар ходимлар томонидан суиистеъмоллар, тартиб бузилишларининг олдини олишга қаратилган чора-тадбирларнинг самарадорлигини таъминлаш таклиф этилди.

Сўнгги соатда

◉ **Рейтер агентлигининг Лондонда чиқадиган «Санди таймс» газетасида босилган мақолага асосланиб хабар беришига қараганда, Британия разведкаси тайёрлаган докладда АҚШ ҳарбий-денгиз кучларининг Эрон аэробусини уриб туширганлиги, бунинг натижасида 298 киши ҳалок бўлганлиги қаттиқ танқид қилинади.**

◉ Ахборот агентликларининг хабар қилишига қараганда, Ҳиндистоннинг Керала штати жанубида, Квилон шаҳри яқинида катта темир йўл фалокати содир бўлган. Кўприкдан ўтаётган пассажир поезди изидан чиққан ва бир неча вагон кўлга қулаб тушган. Дастлабки маълумотларга қараганда фалокат натижасида 400 га яқин киши ҳалок бўлган яна 700 киши жароҳатланган.

ЭКОНОМИКА САБОҚЛАРИ

«Кўриб турибмизки, ислоҳотнинг бошланиши билан боғлиқ жараёнларнинг ҳатто қисқача таҳлили ҳам бу нақадар осон иш эмаслигини, у қанчалик катта ва зўр эътибор берилишини талаб қилаётганлигини кўрсатиб турибди. Ҳа, қийинчиликлар бор, келгусида ҳам улар эҳтимолдан ҳоли эмас, аммо ислоҳот хўжаликнинг тобора кенг соҳаларини қамраб олиб, ўзининг яшаш қобилиятини намойиш этмоқда».

(КПСС XIX Бутуниттифоқ конференцияси материалларидан).

Хўжалик ҳисоби дарси

Муҳим масала

5-машғулот

Хўжалик механизмини қайта қуриш ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ва иш сифатини яхшилаш ҳамда партиянинг иқтисодий стратегиясини амалга оширишга қаратилгандир. Қайта қуриш планлаштириш ва бошқариш органларини, корхона, бирлашма меҳнат коллективларини юқори натижаларга эришиш учун курашда ташаббускорлик ва қатъият кўрсатишга даъват этади.

Мана шунинг учун ҳам бошқаришга оид масалалар юқори даражага кўтарилади, ҳар бир бошқарув звеносининг халқ хўжалиги миқёсидаги масалаларни ҳал қилишга оид роли ва вазифасини аниқлаш, ишлаб чиқаришни бошқаришни такомиллаштириш узлуксизлигини таъминлаш муҳим бўлиб қолади.

Социалистик жамиятда бошқариш масаласига анча юқори талаблар қўйилади, бошқарув системаларига бўлган талаб ҳам ортиб бораверади. 1988 йил бошидан бир қанча саноат, қурилиш, қишлоқ хўжалик, маиший хизмат, савдо, транспорт корхоналари янги иш шароитига, яъни тўла хўжалик ҳисоби ва ўз-ўзини маблағ билан таъминлаб ишлаш шароитига ўта бошладилар.

Янги иш шароитига ўтиш муносабати билан марказий ва тармоқ бошқариш органларининг вазифалари аниқланди ва бир йўла бу органларнинг сони ҳамда уларда ишлайдиган ходимларнинг сони қисқартира бошланди.

Тўла хўжалик ҳисобининг самарадорлигини ошириш муҳим аҳамиятга эга. Маълумки, тўла хўжалик ҳисобининг самарадорлиги бир қанча омилларга боғлиқ. Менинг назаримда, ҳозирги кунда баъзи корхоналарда тўла хўжалик ҳисобининг тез ва яхши натижа бермаётганининг сабабларидан бири корхона, бирлашма, министрликларнинг янги шароитда ишлашга яхши тайёргарлик кўрмаганликларида, уларнинг молиявий аҳволининг танглиги ҳамда моддий-техника таъминоти идораларининг янги шароитда ишлашга тайёр эмаслиги, баҳо масалаларининг ҳал этилмаганлиги ва бошқалардир.

Кўпгина министрликлар, идоралар ўз вақтида корхона, бирлашмаларга асосий фондлар учун, бюджетга ва юқори ташкилотларга тўловлар, даромадни тақсимлаш нормативларини ишлаб, етказиб бера олмадилар. Айрим ҳолларда иш ҳақи фондини ташкил қилиш учун қўлланиладиган нормативлар маълум иш ҳажмини бажариш учун сарф қилинган иш ҳақини ҳисобга олган ҳолда яратила бошланди. Натижада иш ҳажмини бажариш учун кўпроқ иш ҳақи сарфлаган корхона, бирлашмалар кўпроқ қулай шароитга эга бўлиб қолдилар. Илгари яхши натижаларга эришиб, маълум иш ҳажмига кам иш ҳақи фонди сарф қилган корхоналар қийинроқ аҳволга тушиб қолдилар. Шундай қилиб, хўжалик ҳисобига ўтгунга қадар ёмон ишлаган корхоналарни рағбатлантириб, яхши ишлаганларини жазоловчи шароит вужудга келиб қолди. Тўла хўжалик ҳисобида ишлашга етарли тайёрланилмаганлигининг яна бир сабаби корхона, бирлашма ишчиларини тўла хўжалик ҳисоби асосларига етарлича ўқитилмаганлигидир. Натижада тўла хўжалик ҳисоби омманинг онгини етарлича эгаллагани йўқ. Кўпчилик ишчилар ҳали тўла хўжалик ҳисобини яхши тасаввур қилмайдилар. Хўжалик ҳисобининг самарадорлигини пасайтирадиган сабаблардан яна бири шуки, кўпгина корхона, бирлашмалар янги шароитга эски бошқарув системалари, структуралари билан ўтдилар. Яъни янгича ишга эски усул билан ёндошилди. Эски бошқарув системаси маъмурий буюриш усулига мослашган. Маълумки, эски система кўп звеноли, кўп босқичли ва унда жуда кўп бошқарув ходимлари бўлган.

Бошқаришни такомиллаштириш иши икки йўналишда олиб борилиши мумкин. Майда-чуйда, 3-4 киши ишлайдиган бўлимлар бириктирилиб, йириклаштирилиши керак. Масалан, шу жумладан бригада, участка, цехлар ҳам йириклаштирилиши керак.

Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги қонун кучга кириши муносабати билан бошқарув ходимларининг сонини чеклаш, ойлик иш ҳақининг чекланиши, катта ва кичик ходимларнинг орасидаги нисбатлар бекор қилинди. Бу ҳол, албатта, бошқарувни такомиллаштиришда ижобий роль ўйнайди.

Тўла хўжалик ҳисоби бошқарув аппаратида ишлайдиган ходимларнинг сонини бир йўла камайтириб ёки кўпроқ ходимларнинг ишини камроқ ходимларга юклаш ва уларнинг ойлик иш ҳақини оширишга яхши шароит яратади.

Ўтказилган анализ шуни кўрсатадики, план, меҳнатни ташкил қилиш ва иш ҳақи, меҳнатни илмий ташкил қилиш ва бошқариш бўлимларини бирлаштириб, улар ўрнига битта иқтисодий ишлар бўлими ва бухгалтерлик, молия, маҳсулотни реализация қилиш бўлимлари асосида битта бухгалтерлик-молиявий бўлим ташкил қилиш мумкин. Ишлаб чиқариш, диспетчерлик бўлимлари асосида ягона ишлаб чиқариш бўлими ташкил қилиниши мумкин. Моддий-техника таъминоти билан шуғулланувчи бўлимни ҳам ишлаб чиқариш бўлимига қўшиш мақсадга мувофиқ бўлади.

Бошқарув аппаратидаги бўлимларни йириклаштириш ҳисобига уларнинг сонини икки мартагача қисқартириш мумкин. Корхона раҳбарларига кам сонли бўлимлари бўлган бошқарув аппаратида иш юритиш, кўп сонли бўлимларга эга бўлган аппаратга қараганда бирмунча енгил бўлади. Аппаратнинг ҳаракатчанлиги бирмунча ортади ва уларнинг ишини бошқариш, назорат қилиш анча енгиллашади.

Ҳозирги кунда бошқарув ишлари билан шуғулланадиган ходимларнинг сони банд бўлмаган штатлар ҳисобига қисқартирилмоқда.

Корхона, бирлашма раҳбарлари бошқарув органларини қайта қуриш ҳамда уларнинг ишини яхшилаш учун жиддийроқ ҳаракат қилишлари керак.

С. САЛИМОВ,
республика раҳбар кадрлар малакасини ошириш институтининг халқ хўжалигини бошқариш кафедраси мудири, техника фанлари доктори, профессор.

Сержило, нафис буюмлар кишининг баҳру дилини очибгина қолмай, хуш кайфият ҳам бағишлайди. Шаҳримиздаги «Миконд» заводининг биллур буюмлар ишлаб чиқарувчи цехида 60 дан зиёд ана шундай маҳсулотлар ишлаб чиқарилади. Қўли гул ишчилар бу буюмларга қалб қўри, меҳрини бахш этишаётир. Айниқса, Нурия Ҳуснутдинова тайёрлаётган маҳсулотлар сифатидан кўпчилик мамнун бўлмоқда.

СУРАТДА: Нурия Ҳуснутдинова иш устида.

Т. Каримов фотоси.

Тежамкорлик резервлари

Тошкент мармар ишлаб чиқариш бирлашмасида энг муҳим кўрсаткичларнинг бири— тежамкорликни кучайтиришга жиддий эътибор қаратила бошланди. Бунинг боиси бор, албатта. Хўжалик ҳисоби шароитида иш юритишнинг илк сабоқлари корхона меҳнатчилари ана шундай изланишларни йўлга қўйишига имконият яратиб берди. Шуниси характерлики бу ердан нафақат шаҳримиз, балки мамлакатимизнинг кўпгина қурилиш объектларига материаллар етказиб берилади. Шу жиҳатдан олганда мармарсозларнинг иши анча масъулиятли. Хўжалик ҳисобига ўтилгандан сўнг коллективда меҳнатни ташкил этишнинг бир қатор янги кўринишлари юзага келди. Бу изланишлар коллектив фаолиятида туб бурилиш ясашга хизмат қилмоқда.

Авваллари бирлашмада электр энергияси, сув каби муҳим ресурсни тежаш, унга коммунистик муносабатда бўлиш эътибордан четда қолганди. Ҳатто сувдан бир марта фойдаланилиб, оқизиб юборилларди. Яқинда бундай хўжасизликка барҳам берилди. Иккита махсус сув тиндиргич ишга туширилиб, ишлов беришга мослаштирилди. Унда ҳозир чиқинди сув тиндирилиб, тагидаги мармар қолдиқларга қайта ишлов берилмоқда. Янгилик ҳар томонлама қулайлигини кўрсатмоқда. Бирлашма меҳнатчилари янгиликка дадил интилиб йилнинг ўтган олти ойлик планини пухта уддалашди. Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига олинган социалистик мажбурият муддатидан аввал, 26 июндаёқ бажариб қўйилди.

2 миллион 765 минг сўм ўрнига 2 миллион 895 минг сўмлик маҳсулот тайёрланди. Шу давр ичида ўтган йилнинг дастлабки ярим йиллигига нисбатан меҳнат унумдорлиги 106,6 процентга ўсди. Маҳсулот нормативи плани 1 миллион 126 минг сўмни ташкил этди. 710 минг сўмлик ўрнига 780 минг сўмлик фойда кўрилди. Тежамкорликка эътибор кучайтирилиши натижасида қўшимча 70 минг сўмлик иқтисодий самарага эришилди. Умумий соф даромад 1 миллион 406 минг сўмни ташкил этди.

Буюртмачиларга 42 минг 784 квадрат метр мармар плита, 5 минг 219 квадрат метр гранит етказиб берилди. Халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқариш ҳажми 769 минг сўмга етказилди.

Коллективнинг яна бир ибратли иши Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси ўз ишини давом эттираётган вақтда янги маҳсулот — безак плитаси яратганлигида бўлди. Дастлабки вақтдаёқ 50 квадрат метр шундай турдаги маҳсулот тайёрлашга эришилди. Шуниси қувончлики бу маҳсулот ташлаб юбориладиган гранит қолдиқларидан тайёрланди.

Бундай ютуқлар таъминланишида хўжалик ҳисобида иш юритишнинг афзалликлари каттадир. Бу ҳақда бирлашма маъмурияти, партия ва касаба союз, комсомол ташкилотлари ҳам алоҳида қайғурди, жонбозлик кўрсатди. Бу илғор усулнинг барча шартлари ҳар бир коллективда муҳокама қилинди, ҳар бир ишчига етказилди. Корхона даромади ошса, моддий манфаатдорлик ҳам ошишини энди бутун коллектив яхши билади. Чунончи, цехда маҳсулот таннархи 1 процентга пасайса ишчиларнинг рағбатлантириш фонди 1 процентга кўпаяди. Меҳнатга жиддий муносабат юзага келганидан сўнг меҳнат интизоми мустаҳкамланди. Бекорчи чекишлар, гап сотишлар барҳам топди. Дангасаларнинг баҳридан ўтилди. Ишчилар хўжалик ҳисоби шартларини тез орада тўла англаб олдилар. Илгарилари агрегат ишламаса ҳам сув оқиб ётаверар, электр эса ёниқ тураверарди. Эндиликда бундай хатога йўл қўйилмаяпти. Сув сарфи, электр ҳисоб-китоб қилинмоқда. Шундай ҳоллар ҳам бўлаяптики, ишчилар сувга ҳисобловчи механизм ўрнатишни қаттиқ талаб қилмоқдалар.

Кези келганда шуни ҳам айтиб ўтиш керакки корхонанинг умумий майдони 10 минг 306 квадрат метр бўлса, шундан 7 минг 917 квадрат метрига ишлаб чиқариш бўлимлари жойлашган. Корхона меҳнаткашлари томонидан тайёрланган маҳсулотлар ҳеч қачон завод майдонида қалашиб ётмайди. Буюртмачилар тайёр маҳсулотларни кутиб ўтиришади. Кўриниб турибдики, корхонани кенгайтириш вақти келди. Бунга имконият ҳам, капитал маблағ ҳам етарли. Лекин жой керак. Бирлашманинг ўз майдони бор. Аммо бу майдонни «Главташкентстрой»га қарашли 22-қурилиш бошқармаси маъмурияти эгаллаб олган. Бу ташкилот «қонуний» жойини олиб қўйишларидан чўчиб, тегишли ташкилотларга югуриб юрибди. Агар бошқарма бошқа бир қулай жойга кўчиб ўтганида эди, мармарсозларнинг иш унуми шубҳасиз ортарди.

Янгиланиш йўлидан дадил бораётган бирлашма ишчи-хизматчилари тежамкорликнинг муҳим резервларига коммунистик муносабатда бўлиб ютқазишмаяпти. Улар эришаётган ютуқлар мустаҳкамланиб бораяпти. Айни пайтда улар Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси белгилаб берган қарорларни изчил амалга оширишда куч-ғайратларини аяшмаяпти.

Д. ОБЛАЕВ.

Ёнилғи сарфи кимнинг назоратида

Тошкент атир-упа фабрикаси ҳайдовчилари билан ёнилғи хусусида суҳбатлашсангиз улар мийиғида кулиб қўйишади. Бунинг сирини билолмай ҳайрон бўлиб турганингизни кўриб «Ака, машинангиз бўлса олиб келаверинг, бензин берамиз, бизда деҳқончилик, пули ҳимматингизга боғлиқ», — деган гапни қилишади.

Ё товба, шундай дейдиганлар ҳам бор экан-ку! Қаерга бормайлик, етишмаяпти, камчил, деб нолишарди. Булар эса худди ўз томорқасидан бераётгандек деҳқончилик деб туришибди-я. Томорқага бензин яширишганмикин! Хаёллаб турганингизни кўрган ҳайдовчилар, яна гап қотишади:

— Содда экансиз-ку, шахсий машина кўплигидан кўчада юриб бўлмайдиган бир пайтда бензин деҳқончилик бўлармиди! Чумчуқ сўйса ҳам қассоб сўйсин, дейишганидек ҳамма нарсанинг йўли бор. Машинамизнинг баки ўпқон, қанча қуйсангиз ҳам тўлмайди. Машинангизни олиб келаверинг, амаллаймиз.

Ҳайдовчи ҳаммасини очиқчасига айтиб юборди-ю кейин тилини тишлаб қолди. Бу ердаги ёнилғи сарфи ҳужжатларини кўздан кечирар эканмиз машиналарнинг баки эмас, балки шофёрларнинг нафси тўлмас ўпқонлигига ишонч ҳосил қилдик. Бўлмаса, 98—09 номерли ГАЗ—52 автомашинаси шофери Эшматов тўртта йўл варақаси бўйича 76 километр масофани қўшиб ёзиб ортиқча 20 литр бензин олармиди. Ҳайдовчи Баҳромов олган 117 литр бензин йўл варақасида умуман кўрсатилмаган. Кўп ҳолларда ҳайдовчилар давлат ҳисобига адашиб кетишмоқда. Айниқса, шофёрлар бирор литр ҳам ёнилғи олмай йўл юришаётгани, тонна-тонна юкни манзилга етказиб беришаётганига ақлинг етмайди, киши. Айниқса, бу борада ГАЗ—51 автомобиль ҳайдовчиси Тўраҳўжаев катта «тежамкорлик»ка эришмоқда. У 40 литр бензин билан 620 километр йўл юрган. Бир балоси бўлмаса шудгорда қуйруқ на қилур, дейишганидек шофёрлар бир нарса қилаётгандирки, бензинни ўз ёнидан олса. Шунинг учун ҳам улар давлатнинг берган бензинига қараб ўтирмай таралла-бедод қилиб юришибди-да.

Шуниси қизиқки, фабрикадаги мутасадди ўртоқлар ёнилғига буюртмани ҳеч қандай ҳисоб-китобсиз, хаёлларига келиб қолган рақамни ёзиб беришаверади. Ўтган йили 84 тонна бензин берилган. Шу олинган бензиннинг 3 тоннадан зиёди ортиб қолган бўлса-да, бу йилга 232 тонна ёнилғига буюртма бериб юборилган. Яна амалдаги йилнинг биринчи кварталида бензинга берилган 2,5 минг литрлик талон ортиб қолди. Бу эса фабрика бўйсунадиган «Союзпарфюмерпром» Бутуниттифоқ бирлашмасидаги ўртоқларнинг масъулиятсизлиги оқибатида рўй бермоқда. Улар ҳеч қандай ҳисоб-китобларсиз давлат ҳисобидан хотамтойлик қилиб фабрикага сўраган ёнилғисини қўш-қўллаб тутқазишмоқда.

Бу ерда ёнилғи ҳисоб-китоби тугул ҳатто унинг сарфи нормалари борлигини ҳам билишмас экан. Турли техника воситаларига, тепловозга, юк кўтаргичга мой нормалар билан таққосламасдан хоҳлаганча бериб юборилаяпти. Шундай қилиб, 30 тонна дизель ёнилғиси ва қарийб 7,5 тонна мой асоссиз равишда ҳисобдан чиқариб юборилган. Корхонада бухгалтерия ҳужжатлари ҳам чалкаш. Ўтган йили бухгалтерия ҳужжатлари бўйича 114,5 минг литр бензин олингани қайд қилинган бўлса, бу рақам транспорт цехи ҳужжатларида 152 минг литрни ташкил этган. Қай бирига ишонишни билмайсан, киши. Мазкур корхонада ёнилғи сарфи ва унга тааллуқли ҳужжатларни юритишда рўй бераётган камчиликларнинг асосий сабаби бу борадаги иш ўз ҳолига ташлаб қўйилганлигидадир. Ёнилғи-мойлаш маҳсулотларидан борича фойдаланишади. Уни тежаб-тергаб сарфлаш, нобудгарчиликнинг олдини олиш ҳақида ҳеч ким бош қотирмайди.

Тежамкорлик, иқтисод аниқ ва пухта ҳисоб-китобда ўз ифодасини топади. Шу жиҳатдан корхонада аниқ ҳисоб-китоб йўлга қўйилмаганлиги учун ҳам кўп ишлар ўлда-жўлда. Айниқса бу қатъий ҳисобот ҳужжатлари бўлган йўл варақаларини тўлатишда яққол кўринади. Йўл варақалари палапартишлик билан тўлатилмоқда, унинг қатор бандлари ёзилмайди ҳам. Ёнилғи сарфи нормаси ва амалдагиси умуман кўрсатилмайди. Юк-транспорт ҳужжатларини тўлатишда ҳам қатор камчиликлар содир бўлаяпти. Қатъиян тақиқланишига қарамай, бу ҳужжатларни шофёрларнинг ўзи тўлатиб олишмоқда.

Корхонада машиналарга техник хизмат кўрсатиш, уларнинг қаровини йўлга қўйиш ҳам қониқарсиз ташкил этилган. Диагностика пости ва бошқа ремонт жиҳозлари умуман йўқ. Ёнилғи аппаратларини созлаш йўлга қўйилмаган. Булардан кўриниб турибдики, Тошкент атир-упа фабрикасида ёнилғи масаласи, унинг сарфи ҳисоб-китобини юритиш умуман эътибордан четда қолган. Корхона раҳбарлари асосий эътиборни ишлаб чиқариш масалаларига қаратиб, бу соҳани унутиб қолдиришган. Бу охир-оқибатда сарф-харажатларнинг ошиб кетишига, корхона экономикасига салбий таъсир қилиши турган гап. Айниқса, ҳозирги шароитда ҳар бир сўмнинг ҳисобини олиш, харажатларни кескин камайтириш учун барча ишлаб чиқариш масалаларини баб-баравар олиб бориш талаб этилмоқда. Шу жиҳатдан корхона раҳбарлари олдида бу борадаги аҳволни ўнглаш учун анча ишлар турибди.

«Комфорт» ишлаб чиқариш бирлашмасида ҳам худди шундай аҳволни кўрдик. Бирлашмада турли маркадаги 24 та автомобиль ва бошқа техника воситалари бўлишига қарамай уларнинг ёнилғи сарфи билан ҳеч ким шуғулланмас экан. Бу ерда ҳатто нефть маҳсулотларини сақлаш, тарқатиш ва ҳисобини юритишга оид қўлланмалар ва кўрсатмалар борлигини билишмайди ҳам. Шунинг учун ёнилғи сарфидаги барча ишлар ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Линияли нормаларни нотўғри қўлланиш оқибатида ўтган йили ва шу йилнинг биринчи кварталида 1263 литр бензин ортиқча ҳисобдан чиқариб юборилган. Корхонада ёнилғидан нотўғри фойдаланиш оқибатида йилига 3 тонна нефть маҳсулотлари бекорга исроф бўлаяпти. Бу ерда йўл варақаларини тўлатиш, бухгалтерия ҳисоботларида ҳам юқоридаги камчиликлар юз бераяпти.

«Октябрь 50 йиллиги» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасида ёнилғи-мойлаш маҳсулотларидан хўжасизларча фойдаланилмоқда. Ҳисоботларни кўздан кечирадиган бўлсак, олинган ёнилғи сарфланганига тенглаштирилиб ёзиб қўйилган, Ким қанча сарфлаганлигини билиб ҳам бўлмайди. Бу борада тежамкорликка эришганларни рағбатлантириш, ортиқча харажатларга йўл қўйганлардан жарима undириб олиш ҳеч кимнинг хаёлига келмаган. Корхона ўтган йили 37,8 тонна бензинни олган бўлса-да, лекин бу статистика ҳисоботларида 31 тонна деб кўрсатилган. Нима сабабдандир 6,8 тонна бензин ҳисоботларга киритилмай яшириб қолинган. Тикувчилик бирлашмасида бензиндан нотўғри фойдаланиш ҳоллари содир бўлмоқда. Шу йилнинг биринчи кварталида 3,5 минг литрдан зиёд 93 маркали бензин юк ташиш машиналарига бериб юборилган. Айниқса, бу ерда фонд интизомига хилоф равишда нефть маҳсулотлари билан олди-берди қилинаётганлиги афсусланарли. 300 литрдан зиёд бензин Сергели «Автодормехбаза»сига ҳадя этилган.

Жойларда содир бўлган бундай хўжасизлик фактлари ҳали ҳам ёнилғи-мойлаш маҳсулотларидан фойдаланишда тартиб ўрнатилмаганлигини кўрсатиб турибди. Шаҳримиздаги кўпгина корхоналарда хўжасизлик, исрофгарчилик фактлари кўплаб содир бўлмоқда. Аксарият ҳолларда баъзи ташкилотлар раҳбарларидан ёнилғи етишмаётганлиги хусусида асоссиз гапларни эшитишга тўғри келади. Лекин аслида эса юқорида кўрганимиздек ҳали ҳам жойларда ёнилғи сарфининг оддий қоида ва талабларига риоя этилмаяпти. Жойларда бу борадаги иш ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Эндиликда ана шундай нес-нобудгарчилик ҳолатлари билан ҳеч ҳам келишиб бўлмайди. Зеро, янгича иш юритиш тартиби ҳар бир соҳада аниқ ҳисоб-китоб юритишни, ортиқча харажатларни камайтиришни тақозо этади.

Н. РАМАЗОНОВ,
С. САЛИМОВ,
Ўзбекистон ССР Давлат нефть инспекциясининг инспекторлари.

Р. АҲМАДАЛИЕВ,
«Тошкент оқшоми» мухбири.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

ТАСС МУХБИРЛАРИ ЁЗАДИЛАР

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

ВАРШАВА. Бу ерда ўз ишини тугатган давра суҳбати учрашуви Совет Иттифоқи ва Польшада турмушнинг барча соҳаларини кенг миқёсда ўзгартиришда христианларнинг роли ва ўрни мавзуига бағишланди. Унда Совет томонидан КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Ижтимоий фанлар академияси ва Москва патриархияси вакиллари, Польша томонидан — ПБИП Марказий Комитети Ижтимоий фанлар академиясининг олимлари ҳамда дунёвий ва диний католик арбоблар кўп сонли группаси қатнашди. Учрашув қатнашчилари СССР ва ПХР раҳбарлари — М. С. Горбачев ва Войцех Ярузельскийга мактуб йўлладилар. Бу ҳужжатда ҳар иккала мамлакатда амалга оширилаётган туб ўзгаришлар жараёнида христианларнинг муҳим ижтимоий роли таъкидланади. Совет Иттифоқидаги қайта қуриш ва Польшадаги социалистик янгиланиш сиёсати, дейилади мактубда, динга ишонувчи кучлар учун ўз виждонига қарши иш тутмаган ҳолда инсонпарвар социалистик турмуш тарзини мустаҳкамлаш ва чуқурлаштириш жараёнларида кенг иштирок этиш имконини беради.

НЬЮ-ЙОРК. АҚШ президенти лавозимига номзодликка демократик партиядан даъвогарлик қилаётган таниқли жамоат арбоби Жесси Жексон БМТ қароргоҳида матбуот конференцияси ўтказиб, АҚШ ҳарбий-денгиз кучлари Эрон авиалайнерига ракета зарбаси уриши оқибатида Форс кўрфазида юз берган фожиа муносабати билан таассуф билдирди. Бундай вазиятда, деди Жексон, ҳарбий технологияга зўр бермаслик керак, балки ана шу райондаги тангликни БМТ Хавфсизлик Кенгашининг 598-резолюцияси асосида бартараф этишга эришиш учун дипломатия кучғайратларига кўпроқ асосланиш зарур. Шахсан мен Форс кўрфазида Қўшма Штатлардан кўра БМТ қуролли кучлари туриши тарафдориман, деди Жексон.

ДАМАШҚ. Босиб олинган араб территорияларидаги халқ қўзғолони бирлашган раҳбарияти барча фаластинлик ватанпарварларни Исроил босқинчиларига, Исроилдаги ўз иш жойларини ташлаб кетишдан воз кечган араб муросасозларига қарши курашни кучайтиришга чақирди. Қўзғолон раҳбарияти Исроилда ишлаб чиқарилган товарларни харид қилмасликка ҳам даъват этди.

ЛОНДОН. «Оксидентл ойл» компаниясига қарашли «Пайпа альфа» нефть платформасида кучли портлаш юз берди. Бу воқеа Шимолий денгизда, Шотландиянинг Уик шаҳридан тахминан икки юз километр масофада юз берди, деб хабар қилди Рейтер агентлиги. Британия ҳарбий ҳаво кучларининг бир неча вертолёти воқеа юз берган жойга учиб кетди. У ердан олинган хабарларга қараганда, сал кам 30 киши жароҳатланган ва куйган, уларнинг кўпи оғир аҳволда. Жабрланганлар ёнаётган платформа яқинига келган ёрдамчи кемага ўтказилди. Платформада 232 киши бор эди. Шундан 200 киши кемага олиб ўтилди. Қутқарув операцияси давом этмоқда. Шу билан бир вақтда платформадаги ёнғинни ўчиришга уринишлар тўхтатилди. Портлаш сабаби ҳали аниқланган эмас.

Объективда—Япония

Япония фирмаларидан бири ўз инженерларининг янги ихтироси — қариялар ва инвалидлар учун мўлжалланган такомиллаштирилган ваннага патент олди (суратда патент комиссияси ҳузурида янгилик намойиш этилаётган пайт тасвирланган). Янгиликнинг моҳияти шундан иборатки, резервуар деворини ҳатлаб ванна ичига тушишнинг ҳожати йўқ. Бунинг учун платформа-ўриндиққа ўтирсангиз бўлгани, ана шу ердан махсус транспортер сизни тўғри ванна ичига тушириб қўяди. Фирма мутахассисларининг фикрига қараганда, бу янгиликдан даволаш муассасаларида ҳам, уй шароитида ҳам фойдаланса бўлади.

Киодо агентлиги ушбу суратга илова қилган ахборотнинг бир нозик жиҳати бўлмаганда шу қисқагина хабар билан чекланиш мумкин эди. Гап шундаки, «Мицуи» ихтиросининг нархи... 10 миллион иена (80 минг америка долларига тенг) туради. Пенсия таъминотининг давлат системаси бўлмаган Япониядаги қарияларнинг молиявий аҳволи ҳаммага яхши маълум. Тўғри, фирма вакиллари янгиликни серияли ишлаб чиқариш йўлга қўйилганидан сўнг унинг нархи арзонлашади, деб ишонтиришаяпти. Аммо бу иш моҳиятини ўзгартирмайди: ҳар қачонгидек «тенг имкониятлар жамияти»да такомиллаштирилган ваннанинг бир ҳовуч бадавлат оилаларининг кошонасидан ўрин олиши, улар ана шу ваннада «кўп йил меҳнат қилиб толиққан» суякларига ҳузур бағишлаши аниқ.

Киодо — ТАСС фотоси.

НАРКОТИКЛАРДАН СЎНГ ИККИНЧИ ЎРИНДА

Маълум бўлишича, нодир ҳайвонлар, қушлар ва ўсимликлар билан хуфёна чайқовчилик қилиш молиявий кўлами жиҳатидан наркотиклардан сўнг иккинчи ўринда турар экан. Австрия пойтахтининг халқаро аэропорти Ғарбий Европада турли-туман экзотик жониворлар ташиб келтириладиган ўзига хос махфий дарвоза вазифасини ўтаркан. Яқинда ўша ерда жами баҳоси икки миллион шиллингга тенг 49 та ноёб тўтиқушни олиб ўтишга ҳаракат қилган парагвайлик бир корчалон қўлга туширилди. «Қизил китоб»га киритилган ҳайвонлар ва ўсимликлар савдоси билан шуғулланувчи жиноятчилар синдикати ҳар йили ҳаммаси бўлиб 20 миллион шиллинггача даромад олар экан. Ана шу бебилиска фойда сабаб бўлса керак, жониворлар «экспорти» ҳеч камаймаяпти.

КАЛЕЙДОСКОП

АРИЛАРНИ ЎЛДИРМАНГ

Агар сизни ари ёки асалари чақиб олса, уларни ўлдиришга асло ошиқманг. Флорида штатидаги (АҚШ) қишлоқ хўжалиги илмий-тадқиқот лабораториясининг олимлари кўп йиллик изланишлар натижасида ана шу ҳашаротлар организмидан ўзига хос химиявий бирикмани ажратиб олишга муваффақ бўлдилар. Ўлган ҳашарот организмидан ҳавога ажралиб чиққан ана шу бирикма яқин-атрофдаги бошқа ҳашаротларда кучли тажовузкорлик кайфиятини келтириб чиқарар экан. Мабодо яқин орада ари ёки асалари уяси бўлса, хавф ҳақидаги хабар олинганидан сўнг, улар ўз уяларини ҳимоя қилиб, теварак-атрофдаги барча жонзотни чақа бошлайдилар.

XX аср овози

Андрей ВОЗНЕСЕНСКИЙ, РСФСР.

Лорка лолалари

Лоркани яхши кўраман. Унинг учаётган қайиқ янглиғ енгил, театр залининг юқори қавати сингари гулдурос солиб тургувчи, радиолокаторнинг зар қоғози мисол сезгир, апельсин пўстлоғидай ачимтир ва ўткир ис тарагувчи исмини яхши кўраман.

Лорка!

У дайди эди, актёр, хаёлпараст ва рассом эди. Де Фелла унинг мусиқавий қобилияти шоирлик истеъдодидан кам эмаслигини айтган эди.

Мен Лоркани ҳеч қачон кўрмаганман. Кечикиб туғилдим мен. Мен у билан ҳар куни кўришаман.

Чиннидай тоза, ярқиратиб артилган жуфт ойни — бирови сойда, иккинчиси кўкда — кўрсам Лорка болакайига ҳайқиргандай ҳайқиргим келади: **«Ярим тун урилар тарелкаларга!** **«Менга «Кордова» деб гапиришса буни** ҳам дарров биламан: бу демак оқшом пайти сувга қориштирилган икки Кордова — **«архитектура ва кўзачалар Кордоваси».** Мен унинг нозик, **«чироқ нури ва қўнғироқчаларнинг енгил товушидан ҳилпирайдиган ипакдай»** ҳарир юрагини биламан. Психологик аниқликка унинг «Бевафо хотин»ига тенг келадиган бирор бир асар борлигини эса билмайман. Бекиёс софлик, туйғуларнинг марваридлиги акс этган унда! Унинг балладаларида **«Лўлилар ва малоик аккордеон чалишини»** яхши кўраман.

Уни 1936 йилнинг 18 августида ўлдиришди. Жиноятчилар буни тасодиф деб эътироф этишга ҳаракат қилишади. Эҳ, бу «хатолар»! ...Пушкиннинг ўлими англашилмовчиликми? Лермонтовнинг ўлими тасодифми?!

Шеърият — ҳамиша инқилоб. Янгича жазо усуллари қўлланиладиган қамоқхоналардаги риёкорликлар учун Лорканинг ички ҳуррият, эркинлик, жўшқинлик ила йўғрилган қўшиқлари инқилоб эди. Бетон зиндон фонидаги лола исён, қўзғолон бўлиб туюлади.

Шоирлар катта меҳрга муҳтождирлар, деб ёзган эди Маркс. Шоирнинг яланғоч юраги тикан симга тирналаётган пайтда меҳр ҳақида қанақа гап бўлиши мумкин? Мен шоирнинг ҳалокатга элтувчи фожиали йўли ҳақида ўйлаганимда, биринчи жаҳон уруши вақтида газ билан заҳарланган Элюарни эслайман. Бўғилаётган шоир жуссаси рамзий. Нафас олишга ҳаво йўғу, куйлашга йўл бўлсин!

Нафрат билан , ҳирқираб янгради Лорканинг овози:

Бу дўзахмас, бу кўча,
Бу ўлиммас, сабзавот дўкони бу.
Сизнинг ярқираган автонгиз босиб
Мажақлаган мушукчанинг синиқ панжасида
Кўз илғамас дунёларни кўряпман мен.
Лорка метафорага бой, оташин шоир эди!
Оғир бонглар садоси янглиғ
Ҳўкизларнинг қадами оғир...
Шўрликларнинг бўйинтуруқлар
Ситамига нафрати бордир,
Бир замонлар биқинларида
бўлган қанотларни эслайди улар.

Метафора — шакл мотори. XX аср — эврилишлар, метаморфозалар асри. Бугунги кунда қарағай дарахтини қай тарзда изоҳлаш мумкин? Сунъий тола дебми ва ёки ракетанинг ойнасимон пластмассасими? Менинг пахмоқ силон жемпирим кечалари оққарағайлар номини олиб алаҳсирайди. Унинг тушларида пахмоқ аждодларининг игнабарглари шовуллайди.

Лорка — бу уюшмалар. Унинг шеърларида тунги осмон **«Қора байталнинг сағриси янглиғ ялтирайди».** Шамол деразадан чиқарилган бошни жодининг шамшири кесгандай кесиб ташлайди.

Предметлар қариндош тутинади, бир-бирини йўқлаб чақиради. Пикассода ҳам худди шундай. Ҳеч бўлмаганда, мисол учун, унинг Элюарга чизган суратларини олайлик. Аёл чеҳрасининг тарҳи кабутарларнинг чўзинчоқ шаклига айланиб боради. Қошлар хурмо дарахтининг бутоғи бўлиб гуллайди. Ия, бу нима? Сочларми? Ёки каптар қанотларими?

Лорка чизган суратларни кўриш ҳам менга насиб этган. Улардан, балладаларида бўлгани каби, лўлиёна-испанча латофат ва назокат уфуриб туради.

Унинг шеърлари тасвирий санъат ила лиммо-лим. Лорка алоҳида рангларни яхши кўради. Унинг **«Сомнамбулча романси»**даги яшил ранг чинқириғини кўринг:

Муҳаббатим, яшил ранг.
Шовуллаган яшил бод.
Яшил денгизда кема,
Дўнгликдаги яшил от.
Шомлар чўмиб туманга
Йўл қаради манзардан
Кумуш қиров нигоҳли
Яшил сочлар, яшил тан,
Муҳаббатим, яшил ранг...
— Ой нурининг ям-яшил
четанига чиқай ман.

Ой нури яшил рангда нақадар нафис ва ва аниқ берилган. Ҳа, энди «зумрад» десак ҳам бўлаверади!

«Антонино эль Камбарьонинг ўлими»да эса қизил ранг устун туради. **«Тўрт сариқ баллада»** бўлса оғир олтиндан қуйилган. Бироқ, **«Испан жандармлари ҳақида романс»**даги Лорка ишлатган қора ранг мажмуи ҳаммасидан ҳам даҳшатли ва қудратлидир.

Айғирлари қора, қора
Қора тамға — туёқлари.
Қора пўшлар қанотида
Ярқирайди шам доғлари.

«Қора, қора» дебон узлуксиз такрорлайди шоир. «Қора!» Бу жандармлар дастидан кўзлар қора тортади. Ранг рамзга айланади.

Тунга гулхан экиб қора
жандармлар изғийди оч.
Шеърият жон берар бунда
сарвқомат ва яланғоч.
Ёш Роза Камборьо кўкси
Сўйилгандир шамшир билан.
ота уйин бўсағасида
тунж табоқда турар улар.
Бошқа қизлар эса қочар,
Шовуллар қаро кокиллар.
Ҳавода портлаб очилар
ўқлар — қаро атиргуллар.

Шеърият — биринчи навбатда мўъжиза, туйғулар мўъжизаси, санъатни усиз тасаввур қилиб бўлмайдиган ўша «озгина» нарсанинг мўъжизаси. Уни тушунтириб бериш мумкин эмас. Ана шундай ички мусиқавий таъби бўлмаган кимсалар Лоркани тушунишмади. Ў, адабиёт атрофида юрган эшикоғаларининг ҳамма нарсани мунгли ва ғамгин эшитгувчи бу қулоқлари! Шеърларда, каттайтириб кўрсатувчи кўзгу каби, тингловчи туйғуларини кучайтиргувчи алоҳида бир хусусият бор. Кучайтиришга туйғу бўлмаса агар шеърият ҳам ожиз!

Мана бу сатрлардаги сеҳргарликни насрда қандай баён қилиш мумкин:

Майли, билсин жаноблар
ўлганимни, онажон.
учсин кўк тилгиромлар
Жанубдан шимол томон!

Лоркани соғинаман.

Лимон ҳиди урилган сал тахирроқ мусиқасини қўмсайман унинг.

Лорка билан бўлган яна бир учрашув ҳақида гапирмасам бўлмас.

Чикагода бир ярим миллион поляк бор.

Бир тасодиф сабаб шу шаҳарда мен ўзимнинг «Сирень» шеъримни ўқиб берган эдим. Бу — севилган, оворайи жаҳон бўлган, Ватанини ташлаб сафарга йўл олган сирень ҳақидаги баллада эди.

Мўъжазгина хонани телевизорнинг зангори экрани ёритиб турибди. Овози ўчирилган. Кўланкалар товушсиз юзаётган бу нафармон экран чироқ ўрнида.

Шуъла катда қунишиб ўтирган поляк аёли қиёфасини ёритиб турибди. Унинг ота-онаси урушдан олдин муҳожир бўлиб Аргентинага кетиб қолган. Айни пайтда бу аёл изтироб чекар, жуда безовта эди. Елкаларини нафармон шуъла ёритиб турар, шу замонда осилиб қолган, титраётган елкалари, бинафшаранг зулфлари-ю, кулранг мавҳум қорачиқлари билан ўзи ҳам сиренга ўхшаб кўринарди у.

Мен, ўзим англамаган ҳолда, у ҳақда, унинг қисмати ҳақида шеър ўқийман.

У нима билан тирик? Унинг кўнглида, руҳида қандай талотум кечяпти? Бу бўшлиқда, бу бегона дунёда у ёпишиб оладиган халоскор хас қани, қаерда?

Жавоб ўрнига у бошини орқага ташлайди. У шеър ўқийди, аниқроғи — ўқимайди, қандайдир шеърни хиргойи қилиб айтади. Унинг товуши капалакдай ҳарир, сабуҳий, қувноқ товуш.

«Бу — Лорка», — дейди у менинг талмовсираган нигоҳимга жавобан.

«Ларк?» — қайта сўрайман мен ҳеч нарсага тушунмай.

(«Ларк» — инглиз тилида тўрғай дегани.).

«Ҳа, ҳа! Ларк! — хандон отиб кулади у. — Менинг ягона қувончим бу. Усиз мен нима бўлардим, билмайман... Ларк... Лорка...»

...Уни 1936 йилнинг 18 августида ўлдиришди.

Лорка сабоқлари — фақатгина унинг қўшиқлари ва ҳаётидагина эмас. Унинг ўлими ҳам — сабоқ. Санъатни қатл этиш ҳамон давом этмоқда. Фақат Испаниядагина шундайми? Мен бу сатрларни ёзаётган пайтда зиндонбонлар эҳтимол Сикейросни сайрга олиб чиқишар.

Йигирма беш йил бурун улар Лоркани ўлдиришган эди.

Сирожиддин САИДОВ таржимаси.

Франческа ПЕРЕЙРА,
Нигерия

Занжи она

Онажоним Ер,
Сен уйқуда аллақачон!
Нечун инсон
Табиати ғалат,
Қолурман ҳайрон:
Яшамоқ учун
Севди ва ўлдирди
Тинмай беомон.
Бегоналар келди
Бизни «қутқармоқ» учун.
Бойликлар излашди
Ўйнатиб кўзин.
Сенга қора дея
Бердилар исм,
Қора эдинг ўзинг!
Улар сенга
«Нур» келтирдилар,
Ўша «нур» тиғида
Ўғилларингни
Кўрдинг, онажон!
Кишанларда улар
Азоб-қийноқда
Қамчилар зарбидан
Инграйди ҳамон!
Ўша сертавозе
«Нур» келтирганлар,
Ўша олижаноб
Ширин сўзлилар
Сендан эркни тортиб олди.
Сарқитини берди
Фарзандларимизга,
Ҳалол ризқимизга
Ҳам эга бўлди.
Онажоним, Ер!
Қоражоним, Ер!
Сен наъра тортиб
Чақдинг гулдурак!
Наърангда янгради
Эзгу бир шиор:
«Фарзандларимга нону
Озодлик керак!»
Сенга «нур» берганлар,
Гўёки чиндан
Қалби азобланиб,
Жўшгандай бўлди.
Замбараклар отиб
Жўнаб кетдилар,
Гўёки осмон ҳам
Кўчгандай бўлди.
Онажоним, Ер!
Менинг занжи онам,
Ноқобил фарзандларинг
«Нур» тарқатишни
Ўрганиб олдилар.
Ширин сўзлар айтиб
Яна қайта бор
Сени кишанга солдилар.
Онажоним, Ер!
Менинг қора Онам,
Юрагингда яра.
Ҳасрат чекасан:
«Фарзандларим бўлмоқда
ҳалок!
Қачон гулга кирар
Орзу-армонларим!»
Олам! Тингла Ернинг
Мунгли овозин:
Авайласин мени
Асрасин мени
Фарзандларим!
Ўғлонларим».

Русчадан
Темур УБАЙДУЛЛО
таржимаси.

Мақсуд НЕТАЛИЕВ, Қозоғистон.

Кўнглим

Кўнглим менинг, эҳ, қайларга ошиқасан,
Сен ўтмаган довон кўпдай тошиқасан.
Наҳот етмас бир бошингга кўрганларинг
Нечун яна кўкрагимга тош йиғасан.

Кўнглим, тинсиз юксакларга интиласан
Муродинг не? У ёқларда не қиласан?
Хаёлда-ку туюлади бари осон,
Мушкуллигин бошга тушган чоғ биласан.

Кўнглим менинг, ошиғисан оппоқ нурнинг,
Оз яшадим ҳали, аммо кўпни кўрдинг.
Яшагин бас, етиб умр қадрига сен,
Йўқса, ахир ким айтади даврон сурдинг?

Кўнгилгинам, эҳ, қайларга ошиқасан!...

Қозоқ тилидан ҲУМОЮН таржимаси.

Фильмларда ватан тақдири

Вьетнам киноси колонизаторларга қарши кураш йиллари ниҳоясига етай деб қолган пайтда бошланган эди. Ўшанда кинематографистлар қўлида эски конструкциядаги бир неча кинокамерадан бошқа ҳеч вақо йўқ эди. Улар эса миллий кинони яратишни орзу қилишарди. Ниҳоят бу орзу амалга ошди.

Нгуен Тхонг ва Чан Вулар 1962 йилда суратга олган кинодаги дебютлари «Пистирма» фильми бу йўлдаги илк асар бўлди. Фильмда душман қўлида қолган райондаги дарё кечувидаги қари овчи ва унинг қизи тақдири ҳикоя қилинади.

Режиссёр Хой Нине қўйган «Ўн еттинчи параллель: кунлар ва тунлар» фильмида одамларда жабр-зулмга қарши нафрат туйғусининг пайдо бўлиши ва улардаги дунёқарашнинг ўзгариб бориши ҳақида ҳикоя қилинади. Картинадаги ҳар бир персонаж ўз халқи эркин, ҳақ-ҳуқуқга эга бўлмас экан, у ҳам бахтиёр яшай олмаслигини ҳис қилгани учун қаҳрамон даражасига кўтарилади.

1975 йилда мамлакат қайта бирлаштирилди, кино санъатининг ривожига ҳам шароит туғилди. Вьетнам халқи янги ҳаёт қуришга киришди. Булар олдинги Тошкент фестивалларидан бирида намойиш қилинган режиссёр Бать Зиен суратга олган «Далага қайтиш» фильмида ўз аксини топган эди.

Кейинчалик ҳам киночилар ҳарбий темаларга қайта мурожаат қилиб туришди. Барча кучлар босқинчиларни енгишга қаратилган уруш пайтини ҳеч ким ёддан чиқармаган эди. Ахир бу хусусда яратилган «Болакай Фиок» фильмини унутиб бўлармиди? Партизанлар ўзларига қўшмаган бола ўзи мустақил ҳаракат қилади, ўз дўстлари билан кўприкларни портлатади, душманларга қопқон қўяди.

Режиссёр Фам Ван Кхоанинг «Апельсинли боғ», «Фронтнинг иккинчи чизиғи» ленталари миллий озодлик курашидан, «Синглим Зау» картинасида эса камбағал оиладан чиққан ёш қизнинг ўз қалбидаги мураккаб ўзгаришлардан ҳикоя қилади.

Секин-аста Вьетнам фильмларидаги драматик ҳолатлар мураккаблашиб, тасвир воситалари яхшиланди, роль ўйновчиларнинг маҳорати ҳам чарҳланиб борди. Бир вақтлар кинога асос солган режиссёр ва операторлардан бугунга келиб катта бир ижодий оқим пайдо бўлди. «Бинь-Линнинг пўлат девори» Вьетнам миллий киносида воқеа бўлди. У бир қишлоқ аҳлининг қаҳрамонлигига бағишланган. Ўзларига ер остидан бошпана ковлаган деҳқонлар душман ҳужумидан ҳимояланибгина қолмай, уларга қарши муносиб жавоб ҳамлаларини ҳам қилади. «Ёш жангчи», «Бўрон кўтарилади», «Муаллима Хань», «Олов денгизи» ва шу каби бошқа фильмлар қаҳрамонона қаршилик ҳаракати эпизодларини ўзида мужассамлаштирган фильмлардир.

Ҳозир Вьетнам кинематографистлари социалистик қурилишнинг қайноқ жабҳаларида ўз бахтини яратиш учун меҳнат қилаётган халқ ҳаётини ленталарда акс эттириш учун қизғин ижодий паллада. Нят Миннинг «Шаҳарга бир қадам» фильми қаҳрамонлари эса қайта сайловда иштирок этган кишилардир.

Ҳарбий мавзу Вьетнам киносидан секин-аста камаймоқда. Уларнинг ўрнини халқ хўжалигини ташкил қилишдаги кишиларнинг ролига бағишланган ленталар эгалламоқда.

«Эртаги кун учун» картинасининг яратилиши ҳам Вьетнам киносидаги яна бир воқеа бўлди. Бу фильм Жанубий Вьетнамнинг озод қилинган қишлоқларидан биридаги тинч ҳаётга бағишланган бўлиб, унда илгариги қўғирчоқ ҳукумат билан ҳамкорлик қилган турли дунёқарашдаги кишиларнинг мураккаб тақдири акс этади.

ВХР киночилари барча Тошкент фестивалларининг актив иштирокчиларидир. Шаҳримиз экранларида намойиш қилинган бадиий фильмлар ичида Фан Ки Нимнинг «Яширинишга жой йўқ», Ле Данг Зиеннинг «Болакай Фиок», Зионг Динь Ба ва Ха Тхе Фонгнинг «Ота ва ўғил», Лонг Ваннинг «Эртаги кун учун» каби бадиий ва «935 тепаликка ҳужум», «Ҳалос этилган Ватан», «Ер ва эл», «Тарих қайтарилмайди» каби ҳужжатли ленталар бор эди.

Кўплаб Вьетнам кино санъати намояндалари махсус билимни Совет Иттифоқида олишган. Совет ҳамкасабаларининг ютуқлари уларга ижодий чўққиларни эгаллашда ёрдам берди. Қисқа муддат ичида Вьетнам киноси тетапоядан ҳозирги социалистик мамлакатлар кино санъати ичида кўзга кўринарли ўринга кўтарилди.

В. БОРИСОВ.

Ҳинд классик рақсларнинг илдизлари минг йилларга бориб тақалади. Бу кўҳна, лекин навқирон санъат, кейинги ўн йиллнда ҳайратомуз гуллаб яшнамоқда.

Бугунги кунда ҳинд миллий рақснинг ўнлаб услублари мавжуд. Шимолда кенг тарқалган катхак услуби, ижро техникаси жиҳатидан энг мураккабидир.

СУРАТДА: катхак ҳинд классик рақси ижрочилари.

ТАСС фотохроникаси.

Қуёш жилваси акс этган мамлакат

ЖАҲОНДА ЭНГ ЙИРИК ҚУЁШ СИСТЕМАСИ МАЙДОНЧАСИДАГИ ДАСТЛАБКИ ТАДҚИҚОТЛАР

300 метр баландликка бўй чўзадиган иншоотни тасаввур этмоқ учун қиёс ахтариб турибмиз. Уни Останкино телеминорасига ўхшатса бўладими? Бўлади. Аммо антеннанинг «найзаси»дан, булутлардан ҳам тепада вазни бир неча тонна, саҳни беш ярим гектарлик конструкция айланиб туриши керак.

Биз Туямўйин гидроузели яқинидаги Гагарин номли совхоз ерларидамиз. Тошкентлик геологлардан Владимир Локтев ва Валерий Лохмостов пармалаш машинаси ёрдамида шурф қазиб, тупроқ намунасини олмоқдалар: бу ерда Қуёш нури билан ишлайдиган иссиқлик электростанциясининг пойдевори қурилади, бу мамлакатдаги биринчи саноат энергетика системаси бўлади.

Бу гелиостанциянинг ҳозир Қримда ишлаб турганидан фарқи шундаки, биринчидан, унинг қуввати жуда катта, иккинчидан эса бу электростанция ҳам Қуёш нури, ҳам Газли конининг табиий газида ишлайди.

Жуда катта кўзгулар қуёш чиқишдан то ботгунича унинг кетидан «эргашиб» даштда бунёд этилган сув қозонига нур ва иссиқлик юбориб туради. Ҳарорат 550 градусга етганида буғ турбинанинг парракларини айлантира бошлайди. Кечаси ёки ёғингарчилик бўлганида офтоб нури ўрнига газ ёнилғиси ишлатилади.

Қайноқ сув нимага ишлатилади? «Дружба» шаҳрини иситишга кетади, албатта. Бу ердаги қозонхоналарни ёпиб қўйса ҳам бўлади. Шу яқин атрофдаги совхоз ва колхозларда бунёд этиладиган катта теплица хўжаликлари ҳам шу сувдан баҳраманд бўладилар. Хуллас хўжалик эҳтиёжлари учун қанчалик сув зарур бўлса, шунча етказиб берилади.

Эҳтимол, гелиостанция ёнида оқсил ишлаб чиқариш учун гидролиз заводи ҳам қурилар. Шоли похоли ҳом ашё бўлса, ундан донадор «қумоқ» моддалар ва озуқабоп ачитқи олинса, ажаб эмас.

Шу атрофда хлорелла ишлаб чиқарадиган цехлар ҳам қурилади. Ҳамонки, иссиқлик энергияси шунчалик бемалол экан, лимон кислотаси тайёрласа ҳам бўлади. Ана шундай биокомбинат учун ёнилғи ташиб келтиришга ҳожат йўқ. Қуёшдан ёғилаётган нур ва оёқ остидаги хом ашё етарли. Хоразмда қудратли агрокомплексни ривожлантиришнинг катта истиқболи бор.

«Туямуюнгидрострой» бошқармаси коллективи Қуёш иссиқлик электростанцияси (КИЭС) қуришда пудратчи бўлишга тайёр, бу умумиттифоқ аҳамиятига эга бўлган станция қарийб 200 миллион сўмга тушади.

Лойиҳачилар Гагарин номли совхоз ерини танлаб олишгунига қадар, Туямўйин гидроузели атрофидаги кўп жойларни айланиб, ўрганиб чиқишди. Қурилиш майдончаси шу ердан танланганлигининг боиси шундаки, бу ерда қуёш чарақлаб турадиган кунлар кўп бўлади, чанг тўзонли бўронлар эса онда-сонда кўтарилади. Шу жиҳатдан ҳам лойиҳачиларга оби-ҳаво шароити маъқул тушди. Гелиостанция ва Гагариннинг номи бир-бирига ярашиб турибди. Булутларга бўй чўзадиган қозонхона минораси эса космик ракетага ўхшаб кетади.

Ю. ИБРОҲИМОВ,
(ЎзТАГ мухбири).

Франц КАФКА, немис адиби.

Шоқоллар ва араблар

(Ҳикоя)

Биз бир воҳага келиб тўхтадик. Ҳамроҳларим ухлаб қолишди. Баланд бўйли, оқ кийим кийган бир араб ёнимдан ўтиб кетди. Афтидан у туяларга емиш берган, энди эса ухлагани кетаётган эди.

Ўзимни ўт устига чалқанчасига ташладим. Ухлаб олмоқчи эдим, аммо негадир кўзим илинмади. Олислардан шоқолнинг увиллаши эшитиларди. Туриб ўтирдим. Ҳозиргина олислардан келган увиллаш тўсатдан шундоқ ёнгинамда эшитила бошлади. Қарасам, бир тўда шоқоллар атрофимни ҳалқадек ўраб олишган экан, Қоронғуликда уларнинг кўзлари олтиндай хира-сарғиш рангда милт-милт ёниб-ўчиб қоларди. Озғин гавдалари эса гўё қамчи билан бошқарилаётгандай бир маромда эпчил ҳаракатланарди. Улардан биттаси орқа тарафдан келиб, исиниб олмоқчи бўлгандек пинжимга суқилди, сўнгра олдимга ўтиб кўзларини кўзимга тикканча гапира бошлади.

— Ер юзидаги энг қари шоқолман, — деди у, — сени бу ерларда учратганимдан ғоятда хурсандман. Сени учратишдан бутунлай умидимни узгандим. Онам ҳам сени кута-кута ўлиб кетди. Онамнинг онаси ҳам кутган. Бувимнинг оналарини оналаридан тортиб бутун ер юзидаги шоқолларнинг онасигача ҳаммаси сени кутишган.

— Воажаб! — дедим мен олов ёқиб шоқолларни ҳайдаш учун ёнимга тахлаб қўйган ўтинни тутатишни ҳам унутиб, — буларни эшитишнинг ўзи ҳам жуда ғалати ахир. Мен қисқагина сафар давомида олис шимолдан бу тарафларга келиб қолган бир сайёҳ бўлсам, ҳеч нарсадан хабарим бўлмаса, хўш, мендан нима истайсизлар ўзи!

Шоқоллар бу дўстона муомаламдан руҳланиб кетишгандек, менга яқинроқ келишди. Қисқа-қисқа ва пишиллаб нафас олишлари шундоқ эшитила бошлади.

— Шимолдан келаётганингни биламиз, — деди қари шоқол. — Шунинг учун ҳам сенга умид боғлаганмиз-да. Шимолда бор бўлган ақл-заковат бу ерда, араблар орасида анқонинг уруғидай гап. Биласанми, буларда тариқча бўлсаям ақл йўқ, терак бўйи манманлик бор, холос. Бўлмасам, емоқ учун тирик ҳайвонларга қирон келтириб, ўз ажаллари билан ўлган ҳайвонлардан ҳазар қилишармиди.

— Бунча бақирмасанг-чи, — дедим мен, — ахир шундоқ яқинимизда араблар ухлашяпти-ку.

— Сен чиндан ҳам чет эллик экансан,— деди шоқол, — акс ҳолда дунё-дунё бўлгандан бери шоқол арабдан қўрқмаслигини билган бўлардинг. Нега улардан қўрқишимиз керак экан! Шу халқ орасида яшашга мажбурлигимизнинг ўзиёқ биз учун энг катта бахтсизлик эмасми!

— Бўлиши мумкин, аммо мен ўзим яхши билмаган масалаларда ҳукм чиқаришга журъат қилолмайман, — дедим мен, — кўринишдан бу азалдан қон-қонларингга сингиб кетган баҳоталаб муаммога ўхшайди. Қон билан кирган жон билан чиқади, дейдилар.

— Жуда доно экансан, — деди қари шоқол. Улар тек туришганларига қарамай хириллаб, тез-тез нафас ола бошладилар. Оғизларидан аччимтир, тишни тишга қўйиб зўрға чидаса бўладиган бадбўй ҳид анқирди. — Ҳа, жуда доно экансан, барча гапларинг азалий ақидаларимизга мос келяпти. Биз уларнинг қонини ичамиз. Шу билан баҳс ҳам тугайди, вассалом.

— Ў-ҳу, — дедим мен жиғибийроним чиқиб, — ахир улар ўзларини ҳимоя қилишадику. Милтиқлари билан уруғингни қолдирмай қириб ташлашади.

— Сен барибир бизни нотўғри тушундинг. Одам зотидансан-да. Одамлардаги бу калтабинлик ҳатто олис шимолда ҳам йўқолмабди.

— Хўш, мендан нима истайсизлар! — сўрадим бироз юмшаб.

— Жаноб! — қичқирди у ва шу заҳотиёқ ҳамма шоқоллар унга қўшилиб увлаб юборишди. Олис-олисларда куй янграётганга ўхшаб кетди. — Жаноб, сен дунёни иккига ажратиб турган баҳсга барҳам беришинг керак. Эскилардан қолган таълимот бўйича бу ишни ёлғиз сен бажара оласан. Улар сени ҳозир қандай кўриб турган бўлсак, худди шундай таърифлаб кетишган. Араблар билан бизнинг ўртамизда тинчлик бўлиши керак. Улардан холи, эркин нафас олиб яшашни истаймиз. Араблар сўяётган қўйларнинг мунгли маърашларидан юрак-бағримиз қон, ҳар бир ҳайвон ўз ажали билан кетса деймиз. Уларнинг қонини сўраётганимизда, суякларини кемириб тозалаётганимизда ҳеч ким бизга халақит бермасин. Тозалик, ҳа фақат тозалик истаймиз!

Шундан сўнг улар бари бирданига хўнграб юборишди.

— Эй олижаноб, қалби соф киши, бу дунёда шундай ҳақсизликларга қандай чидаш мумкин! Оқу қора кийимлари кирчир, соқоллари мошгуруч, патак бўлиб кетган. Кўзларига кўзинг тушса кўнглинг айнийди. Қўлларини кўтаргудек бўлса бормми, қўлтиқларининг тагида дўзах очилади. Шунинг учун эй муҳтарам зот, эй ҳар нарсага қодир раҳнамомиз, қудратли қўлларингга мана бу қайчини олиб, уларнинг бошларини танасидан жудо қил!

У имо қилган эди, бир шоқол қозиқ тишларида кичик, занг босган қайчи тишлаганча югуриб келди.

— Мана ниҳоят қайчини ҳам кўрсатишди, шу билан томоша тамом! — деди араб карвонбоши. У шамолга қарши томондан сездирмасдан ёнимизга эмаклаб келган эди. Унинг қўлидаги улкан қамчи ишга тушди. Кўз очиб юмгунча шоқолларнинг ҳаммаси тарқаб кетди, аммо сал нарироққа бориб, букчайишганча кулала бўлиб тўхтаб қолишди. Улар бир-бирларига тикилишиб, тошдек қотиб туришардики, бу ҳол ғира-шира зўрға кўзга чалиниб турган энсиз тўсиқни эслатарди.

— Шундай қилиб, жаноб, бу томошани ҳам кўрдингиз, — деди карвонбоши ва ўз қабиласининг урф-одатлари йўл қўядиган даражада шодлик билан кулиб юборди.

— Ҳайвонларнинг нима исташаётганини биласанми! — сўрадим мен.

— Албатта, жаноб! — деди у, — бутун дунё биладику буни. Араблар бор экан, мана шу қайчи қиёмат кунигача биз билан саҳрома-саҳро кезиб юргани-юрган. Ҳар бир европаликка у улуғ бир ишни бажариш учун таклиф этилади. Ҳар бир европалик уларга ўзлари интиқ кутаётган одам бўлиб туюлади. Аҳмоқона умидлари борда бу ҳайвонларнинг. Аҳмоқ улар, ҳа, ғирт аҳмоқ, эҳтимол, шунинг учун ҳам биз уларни яхши кўрамиз. Улар бизнинг итларимиз, аммо сизларнинг итлардан анча келишимли, гўзал. Буни қаранг, кечаси битта туя ҳаром ўлиб қолибди. Мен уни бу ёққа келтиришларини буюрдим.

Тўрт ҳаммол туянинг лошини олдимизга келтириб ташлади. Ўлимтикни кўрган шоқолларнинг увиллаши кучайди.

Туянинг барча нарсани унутишга мажбур қилувчи, буғ чиқиб турган ўлаксаси уларни сеҳрлаб қўйган эди. Шоқоллардан бири аллақачон туянинг бўйнига ёпишиб, бир ҳамладаёқ унинг қон томирини топган эди. Шоқолнинг гавдасидаги пайлар торайиб-кенгаяр, титраб-қақшар, бу ҳол қўлидан келмаса ҳам ёлғиз бир ўзи улкан ёнғинни ўчирмоққа чиранган кичкинагина сувнасосни эслатарди. Бир пасда шоқоллар ўлимтик устида тоғдек уюлишиб, биринчи шоқол бошлаган иш билан машғул бўлдилар.

Шунда карвонбоши улкан қамчи билан бир ўнгга, бир сўлга қарсиллатиб тушириб, уларни савалай кетди. Шоқоллар мастона бир беҳоллик билан бошларини кўтариб ёнларида ғоз турган арабни кўришди. Қамчи эса энди уларнинг тумшуқлари аралаш туша бошлади. Шоқоллар сакраб ўзларини орқага олишди. Анча масофага қочиб боришди.

Шоқоллар узоқ чидаб туришолмади. Улар яна туя ёнига тўпланишди. Карвонбоши яна қамчисини кўтарди. Бу сафар мен унинг қўлидан тутиб қолдим.

— Сиз ҳақсиз жаноб, — деди у, — майли, хомталаш қилишаверишсин. Аслида жўнайдиган вақт ҳам бўлиб қолди. Мана, уларни ҳам кўриб олдингиз. Ғаройиб ҳайвонлар-а булар, тўғримасми! Биздан қанчалар нафратланишади-я улар...

Немис тилидан
Йўлдош ПАРДАЕВ
таржимаси.

Буқа ўчини олди

«Буда» совхозининг далалари узра куни билан қишлоқ хўжалик авиациясининг самолёти айланиб ўғит сочди. Совхоз подасида ўтлаб юрган «Богатир» лақабли бақувват буқа самолёт мотори ўкиришини куни билан эшитиб, ғаши келиб бошини силкитиб қўйрди.

Кечга томон учувчилар «АН — 2» самолётини тайинланган майдонга қўйиб, уйларига кетдилар. Пода ҳам уйига қайта бошлади. Мана шу пайтда «Богатир» «безори»дан ўчини олишга қарор қилди. Югуриб бориб самолёт думига зарб билан чунон калла солдики, уни пачоқ қилди. Шунда подачилар С. Злидиев, В. Рижакин ва авиамайдон қоровули М. Алимов қутурган буқани аранг тинчлантдилар.

Буқанинг бу қилиғига нима сабаб эканлиги тўғрисида узоқ ўйлашди. Область далаларига химиявий ўғит керагидан ортиқ солинаётганлигини у билмасди-ку. Яқинда «Брянский рабочий» газетаси шу ҳақда ёзганди.

Эртасига учувчиларнинг ремонт бригадасини чақиришларига тўғри келди.

В. ПОЛОЗОВ.
Брянск.
(ТАСС).

КУН ИСИБ КЕТДИ...

А. Тўраев ва Т. Каримов фотолари.

Медицина янгиликлари

МИЛК КАСАЛЛИКЛАРИНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ

Миннесота университети тишни даволаш мактаби мутахассисларининг аниқлашларига қараганда, милк касалликларининг талайгина қисми ирсият билан боғлиқ экан. 30 жуфт эгизаклар ўртасида ўтказилган тадқиқотларнинг дастлабки натижалари сурункали милк касалликларининг 50—75 проценти генетик омил билан боғлиқ эканлигидан далолат беради.

АҚШда милк касалликларини аниқлаш имконини берувчи ҳароратли зонд конструкцияси яратилди. Ана шу зонднинг бир марта фойдаланиш учун мўлжалланган тиғи милк ҳароратини қайд этади ва унинг асорати ташқи ифода шаклига киргунга қадар стоматологларга милк касалликларини аниқлаш имконини беради. Мазкур прибор шунингдек, антибиотиклар қабул қилиш таъсирида милкларнинг бўшашишини ҳам қайд этади.

ТУРМУШ ТАРЗИ ВА СИҲАТ-САЛОМАТЛИК

ХХР ҳукуматининг рухсати билан ғарб мамлакатлари олимларининг турли группалари беш йилдан бери Хитойнинг ҳар хил районларида қишлоқ аҳолиси ўртасидаги пархезнинг характери, турмуш тарзи ва касалликларга оид ахборотларни тўплаш билан шуғулланаяпти.

Хитой қишлоқ аҳолисининг ташқи олам билан мутлақо алоқаси бўлмаган турмуш тарзи сақланиб қолган саноқли мамлакатлардан биридир. Ана шу қишлоқларда одамлар бутун умр ҳеч қаерга бормай ўтроқ ҳаёт кечиришади, фақат маҳаллий маҳсулотларни истеъмол қилишади, айнан шу ерлар учун характерли урф-одатларга амал қилишади. Овқатланиш тартиби ва турмуш тарзи турлича бўлган районларда учрайдиган касалликлар ҳам, уларнинг кўринишлари ҳам бир-биридан фарқ қилади.

Дастлабки маълумотларга қараганда, хитойликлар америкаликларга нисбатан калорияларни йигирма фоиз кўпроқ истеъмол қилишар экан. Шунга қарамай хитойликлар ўртасида семиз кишилар кам учрайди. Бу калорияси кўп бўлган таомлар семиришга олиб келади, деган тахминнинг унчалик тўғри эмаслигини кўрсатади.

ТАМАКИ ТУТУНИНИНГ ЗАРАРИ

Тамаки тутуни билан нафас олиш чекмайдиган кишиларнинг ўпка раки билан касаланиш хавфини 10—30 процент оширади. Бундай пассив кашандалик болаларда нафас олиш органлари хасталикларини ҳам келтириб чиқаради.

Япон олимлари ўтказган тадқиқот натижалари врачлар диққат-эътиборини кашандалар билан бирга истиқомат қилувчи чекмайдиган одамлар ўртасида ўпка ракига чалиниш ҳоллари сезиларли даражада кўпайганлиги ўзига жалб этди.

Пассив кашандалик икки ёшга тўлмаган болаларда йўтал келтириб чиқаради, пневмония, нафас йўллари яллиғланишига олиб келади. Чақалоқларнинг вазни билан уларнинг оналари тамаки тутуни билан нафас олиши ўртасида тўғридан-тўғри алоқа борлиги аниқланган.

Тамаки тутунидаги канцероген модда вазифасини ўтовчи смолалар миқдорини камайтириш тавсия этилади. Бир дона сигаретдаги смола миқдорини 16 миллиграмм билан чеклаш, тўрт йилдан кейин эса ана шу миқдорни 14 миллиграммгача камайтириш лозим, деб ҳисобланяпти.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

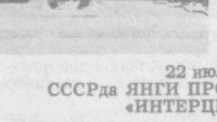

Тошкент Давлат циркида

22 июлдан бошлаб
СССРда ЯНГИ ПРОГРАММАДАГИ
«ИНТЕРЦИРК — 88»

ГАСТРОЛЛАРИ

Томошаларда — Болгария, Венгрия, ГДР, Польша, Чехословакия, Куба, Монголия Халқ Республикаси сингари чет эл циркининг етакчи усталари иштирок этишади.
ПРОГРАММА 2 БЎЛИМДАН ИБОРАТ.
Томошалар — соат 19.30 да, шанба кунлари — соат 16, 19.00 да, якшанба кунлари — 12, 15, 18.00 да бошланади.
Олдиндан билет сотиш кассалари ишламоқда.
КОЛЛЕКТИВ БЎЛИБ ТУШИШ УЧУН БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.
ҚИШЛОҚ ЖОЙЛАРДАН КЕЛГАН ТОМОШАБИНЛАРНИНГ БУЮРТМАЛАРИГА НАВБАТСИЗ ХИЗМАТ КЎРСАТИЛАДИ.
Касса дам олиш кунисиз, ҳар куни соат 10 дан 20.00 гача очиқ.
Справкалар учун телефонлар: 44-35-91, 44-28-04, 44-35-84.

ТОШКЕНТ ШАҲАР КИНОФИЛЬМЛАР ПРОКАТИ ИДОРАСИ

ШАҲАР КИНОТЕАТРЛАРИ ЭКРАНЛАРИГА

«ШУРА ВА ПРОСВИРНЯК»

ЯНГИ БАДИИЙ ФИЛЬМИНИ ЧИҚАРДИ.

Фильм М. РОШЧИНнинг шу номдаги повести асосида яратилган.
Сценарий муаллифлари — А. БОРОДЯНСКИЙ, Н. ДОСТАЛЬ.
Режиссёр — Н. ДОСТАЛЬ.
Ролларда: Т. РАССКАЗОВА, К. СТЕПАНОВ, М. МИХАЙЛОВ ва бошқалар.
Фильмнинг бош қаҳрамони — Шура Латникова пойтахт министрликларидан бирида шаҳарлараро станция телефонисткаси бўлиб ишлайди. У ўзига хос тоифадаги, ҳаётдаги барча номуносиб ишлар билан сира чиқишолмайдиган, ҳамма ҳолатларда ҳам ўз қадр-қимматини сақлай оладиган кишидир. Картина сюжети Шура билан станция ходимларидан бири, хушомадгўй ва худбин Просвирняк ўртасидаги муҳолифлик асосига қурилган. Воқеа 1952 йилнинг кузида содир бўлади.

«МОСФИЛЬМ» КИНОСТУДИЯСИНИНГ МАҲСУЛОТИ.

«ПУТУР ЕТГАН ДАВРА»

Сценарий муаллифлари — Владлен БАХНОВ, Нелли МОРОЗОВА.
Режиссёр — Вениамин ДОРМАН.
Ролларда: Галина ПОЛЬСКИХ, Тамара АКУЛОВА, Виктор СЕРГАЧЁВ, Александр СОЛОВЬЁВ, Михаил КОНОНОВ ва бошқалар.
Бу ўзига хос детектив фильмда унча катта бўлмаган фабрика директорининг мол-мулки ўғирланиши ва унинг ўлдирилиши билан боғлиқ жиноий қидирув ишлари ҳақида ҳикоя қилинади. Бу ишларни директорнинг собиқ ходимлари олиб бориб, текширув вақтида маълум бўлишича, ҳатто директорнинг ўз ҳамтовоқлари ҳам турли яширин қинғир ишларга алоқадор эканликлари очиб ташланади.

М. ГОРЬКИЙ НОМИДАГИ КИНОСТУДИЯ МАҲСУЛОТИ.

ҲУРМАТЛИ ТОШКЕНТЛИКЛАР ВА ПОЙТАХТИМИЗ МЕҲМОНЛАРИ!

ТУРИСТ

ТОШКЕНТ САЁҲАТ ВА ЭКСКУРСИЯЛАР БЮРОСИНИНГ ЭКСКУРСИЯЛАР БЎЛИМИ

Сизларни Ўзбекистоннинг энг хушманзара бурчакларидан бири — ЧИМЁН ВОҲАСИНИНГ «БЕЛДИРСОЙ» МАНЗИЛГОҲИГА ДАМ ОЛИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ.

«БЕЛДИРСОЙ» «Чимён» туристик комплексидан 5-7 километр масофада жойлашган. Туристлар 2-4 ўринли ёғоч коттежларда яшашади. Дам олиш зонасида ҳамма қулайликлар муҳайё қилинган.

«ЧИМЁН» ресторани филиалига қарашли кафеда овқатланилади. Сув ҳавзалари, болаларнинг ўйин майдончалари, буфет, биллиард ва теннис хоналари туристлар хизматида.

«БЕЛДИРСОЙ»нинг табиий жилоси Сизни ҳайратга солади.
Бу ернинг ўсимлик дунёси бениҳоя ранг-баранг — оқ қайин ва арча, наъматак ва грек ёнғоғи, барбарис, альп ўтлоғи ва ҳоказо.

ДАМ ОЛИШ ВАҚТИ — 4 КУН.

Жўнаш вақти; 25 июлдан 2 августгача.

Путёвкани қуйидаги адресдан харид қилиш мумкин: Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй. Телефон: 32-11-69.

Пассажирлар диққатига!

ГЕНЕРАЛ ПЕТРОВ КЎЧАСИДАГИ ЙЎЛ БИЛАН БИРГА ЙЎЛОВЧИЛАР ЮРАДИГАН ЙЎЛКАНИНГ КАПИТАЛ РЕМОНТ ҚИЛИНИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН

12 ИЮЛДАН 16 ИЮЛГАЧА

Генерал Петров кўчасининг Пушкин майдонидан М. Горький проспектигача бўлган участкасида

БАРЧА ТРАНСПОРТ ҲАРАКАТИ ТЎХТАТИЛАДИ.

ТРАМВАЙ МАРШРУТЛАРИ:

3-ТРАМВАЙ МАРШРУТИ — бутунлай ёпилади;

22-ТРАМВАЙ МАРШРУТИ — ЦУМ дан М. Горький проспектигача бўлган участкада ёпилади ва у «Трактор» станциясидан М. Горький майдони, Сельмаш бозори, Авиасозлар маданият уйи орқали «Чкалов» метро станциясигача ташкил этилади;

23-ТРАМВАЙ МАРШРУТИНИНГ ҲАРАКАТИ — «Чкалов» метро станциясидан «Қозоғистон» кинотеатригача бўлган участкада ёпилади ва унинг ҳаракати Ишчилар шаҳарчасидан Олой бозори орқали «Узбексельмаш» заводигача ташкил этилади.

29-ТРАМВАЙ МАРШРУТИ —бутунлай ёпилади.

6, 22, 25-МАРШРУТЛАРДА ВАГОНЛАРНИНГ СОНИ КЎПАЙТИРИЛАДИ.

АВТОБУС МАРШРУТЛАРИ:

8, 89-АВТОБУС МАРШРУТЛАРИНИНГ ҲАРАКАТИ — Новомосковский кўчасидан Пушкин кўчаси, Луначарский шоссеси, М. Горький проспекти, Генерал Петров кўчаси ва у ёғига маршрут бўйича ташкил этилади;

3-ТРАМВАЙ МАРШРУТИ ТРАССАСИ БЎЙЛАБ «КАДИШЕВ» АВТОСТАНЦИЯСИДАН ЛИСУНОВ, ГЕНЕРАЛ ПЕТРОВ, НОВОМОСКОВСКИЙ, МУРТАЗОЕВ, ЭНГЕЛЬС КЎЧАЛАРИ ОРҚАЛИ ОЛОЙ БОЗОРИГАЧА 3-АВТОБУС МАРШРУТИ ОЧИЛАДИ.

8, 17э, 71, 89-МАРШРУТЛАРДА АВТОБУСЛАРНИНГ СОНИ КЎПАЙТИРИЛАДИ.

Справкалар учун телефон: 48-57-53.

Қорасарой кўчасидаги кўприк қурилиши ишлари кўламини таъминлаш мақсадларида

11 ИЮЛДАН БОШЛАБ

Ҳасанов кўчасидан Тошкент бош кийимлар фабрикасигача бўлган участкада

транспорт ҳаракати 2 ой муддатга

ТЎХТАТИЛАДИ

42, 159-автобус маршрутларининг ҳаракати Қорасарой кўчасидан Ҳасанов, Сағбон, Дадабоев кўчалари бўйлаб Қорасарой кўчасигача ташкил этилади.

Справкалар учун телефон: 58-27-67.

Радость кўчаси бўйлаб газ қувури ётқизилиши муносабати билан

11 ИЮЛДАН БОШЛАБ

30-автобус маршрутининг ҳаракати

20 кун муддат билан

Янгиобод массивидан икки йўналишда: Миршаропов, Алиев кўчалари, Оҳангарон шоссеси ва у ёғига маршрут бўйича

ТАШКИЛ ЭТИЛАДИ

Справкалар учун телефонлар: 64-02-63, 64-45-58.

Генерал Петров кўчаси орқали темир йўлдан ўтиш йўлида ремонт ишлари олиб борилиши муносабати билан

11 ИЮЛДАН 16 ИЮЛГАЧА

ТРАНСПОРТ ҲАРАКАТИ ҚУЙИДАГИЧА ТАШКИЛ ЭТИЛАДИ:

3-трамвай маршрутининг ҳаракати тўхтатилади;

22-трамвай маршрутининг ҳаракати — Лисунов кўчаси орқали «Трактор» — «Чкалов» метро станцияси» оралиғида ташкил этилади;

23-трамвай маршрутининг ҳаракати — Обидова кўчаси орқали «Ишчилар шаҳарчаси» — «Узбексельмаш» заводи» оралиғида ташкил этилади;

29-трамвай маршрутининг ҳаракати ёпилади.

Справкалар учун телефон: 33-27-27.

ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ БАРЧА ТУРДАГИ ШАҲАР ПАССАЖИР ТРАНСПОРТИ ИШИНИ МУВОФИҚЛАШТИРИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ БОШҚАРМАСИ.

Тошкент шаҳар Киров районидаги 143-ўрта мактаб томонидан **Қўчқоров Хошим Аброрович** номига берилган 698801 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент шаҳар А. Икромов районидаги 77-ўрта мактаб томонидан **Мадаминова Саодатой Шомаҳмудовна** номига берилган 313821 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов районидаги 111-ўрта мактаб томонидан **Зияева Маъмура Лутфуллаевна** номига берилган 096373 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент шаҳар Киров районидаги 17-ўрта мактаб томонидан **Абдураҳимов Давроп Абдукаримович** номига берилган 793832 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов районидаги 7-ишчи ёшлар мактаби томонидан Шосулейманова Маҳмуда **Мухсумовна** номига берилган Б-614473 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Қашқадарё область, Шаҳрисабз районидаги 38-ўрта мактаб томонидан **Худайбердиев Нурулло Кўпайсинович** номига берилган Б-235536 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент пахтачилик техникуми томонидан **Бердиярова Назокат Камоловна** номига берилган КТ-882412 номерли йўқолган

ДИПЛОМ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Наманган область, Поп районидаги 36-ўрта ҳунар-техника билим юрти томонидан **Рустамов Ҳасанбой Ҳошимович** номига берилган Д-382305 номерли йўқолган

ДИПЛОМ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент топография техникуми томонидан **Ҳакимов Розиқ Ҳабибович** номига берилган ЗТ-1 863014 номерли йўқолган

ДИПЛОМ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

ЦУМ хизматингизга тайёр!

Ҳар куни минглаб тошкентликлар ва пойтахтимиз меҳмонлари бу ерга у ёки бу нарсани харид қилгани ташриф буюришади. Бунинг ҳеч ажабланарли ери йўқ. Марказий универсал магазин — улкан даргоҳ. Бу ердан оддий нинадан тортиб телевизоргача харид қилиш мумкин.

Магазин ходимлари харидорларга кўрсатилаётган хизматлар турини тобора кенгайтириб боришяпти. Улар бутун диққат-эътиборларини харидор ўзи истаган буюмни тез харид қилишига, мутахассисларнинг қимматли маслаҳатларини олишига қаратмоқдалар.

БУ ЕРДАГИ ҚЎШИМЧА ХИЗМАТ ТУРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИНГ!

Арзимаган ҳақ тўлаб Сиз оғир буюмларингизни юк сақлаш камерасида қолдиришингиз, харид қилган газламангизни бичтириб олишингиз, «Илғор» фабрикасининг қабул пунктида пойафзалга буюртма беришингиз, «Ташгорфото» лабораториясига фото ёки киноплёнкани проявка қилгани беришингиз мумкин.

ТОШКЕНТ ЦУМи ПОСИЛКАЛИ САВДО ХИЗМАТИНИ ҲАМ ТАКЛИФ ЭТАДИ. Бу ерда магазиндан харид қилинган товарларни республикамизнинг, мамлакатимизнинг истаган бурчагига почта орқали юбориш учун буюртмалар қабул қилинади. Исталган шаҳардан телеграф орқали ЦУМ адресига пул жўнатиш мумкин. Сиз буюртма берган товар кўрсатган адресингизга жўнатилади.

Агар харид қилган кўйлагингиз ёки костюмингизнинг бирор ери тўғри келмаса афсусланманг — магазиннинг учинчи қаватида жойлашган тикувчилик устахонасида кўйлак, шим, юбкаларни қоматингизга мослаб, қайта тикиб беришади.

ЦУМнинг 1 ва 2-қаватларида тажрибали бичиқчилар ишлашади. Улар газламаларни бичибгина қолмай, андоза ҳам қилиб берадилар.

Агар чойшаб ёки дарпарда учун газлама харид қилган бўлсангиз, универмагдан қайтишга ошиқманг. Тикувчилик устахонасида тез ҳожатингизни чиқариб беришади.

ЦУМнинг пулли автомобилларни қўйиш бекати, болали оналар хонаси, катта ҳажмдаги буюмларни уйга элтиб берувчи транспортлари, гравёрлик устахонаси ҳам ўз хизматларини таклиф этади.

ЦУМ.

«Союзторгреклама» Бутуниттифоқ бирлашмасининг Ўзбекистон агентлиги.

Жамият ва қонун

Жанжаллар: сабаб ва оқибат

«Тошкент оқшоми» газетасининг 21 июнь сонида шаҳримизда содир бўлган тартиб бузишлар ҳақида хабар қилиниб, республика пойтахтида безорилик ва тан жароҳати етказишдек жиноятлар кўпайиб бораётганлиги, шу хилдаги жиноятлар қатор районларда, айниқса Ҳамза районида тез-тез қайд этилаётганлигидан ташвиш билдирилган эди.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети Ички ишлар бошқармасининг ходимлари Ҳамза райони территориясида бўлиб, тан жароҳатини етказиш билан боғлиқ жиноятларнинг сабабларини таҳлил этдилар. Шу хилдаги ҳуқуқ-тартибот бузилишларининг аксарияти кечки вақт, жамоат жойларида, кўчаларда, квартираларда ва ётоқхоналарда юз бераётганлиги аниқланди. Жиноятлар оилавий низолар, жанжаллар натижасида, маст ҳолда содир этилаётганлиги ташвишлантиради.

Ҳунар-техника билим юртлари ўқувчилари ўртасидаги тан жароҳати етказиш ҳоллари сергаклантиради. Масалан 48-ўрта ҳунар-техника билим юртининг ўқувчиси балоғатга етмаган Нина М. 11 февраль куни жанжаллашиб, ўз танишига тан жароҳати етказган. 5 март куни 1-ўрта ҳунар-техника билим юртининг 2-курс ўқувчиси жанжал оқибатида ўз курсдошига шикаст етказган. 22 март куни 44-ўрта ҳунар-техника билим юртининг ўқувчиси ётоқхонада шу билим юртининг бошқа ўқувчисини калтаклаган.

Маст ҳолда тан жароҳати етказиш ҳоллари тез-тез учрайди. Жумладан, 22 май куни 1-Лисунов массивида истиқомат қилувчи ҳеч қаерда ишламайдиган Анатолий Х. маст ҳолда пичоқ билан 110-ошхона ошпазини яралаган. «Узсельэлектрострой» ишчиси эса маст ҳолда нотаниш гражданинни калтаклаган.

Оилавий низоларни тинч йўл билан ҳал эта билмаслик ҳам ҳуқуқ бузилишларига олиб келади. Масалан, «Ташоблагропром» ишчиси 17 январь куни «Ғалабанинг 40 йиллиги» массивидаги ўз уйида хотинини калтаклаган. 14 май куни Чкалов номидаги авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг ҳайдовчиси маст ҳолда рашк қилиб, хотинини калтаклаган.

Ҳар хил низоларни жисмоний куч ишлатиб ҳал этувчиларга шу нарсани эслатмоқчимизки, қасддан тан жароҳатини етказиш оғирлиги даражасидан келиб чиқиб, Ўзбекистон ССР Жиноятлар кодексининг 88-моддасига мувофиқ 5 йилдан 8 йилгача озодликдан маҳрум этиш билан жазоланади. Калтаклаш ва қийнаш шу кодекснинг 93-моддасига мувофиқ 3 йилгача озодликдан маҳрум этиш билан жазоланади.

ЖИНОЯТЧИЛАР АНИҚЛАНДИ

⊙ 6 март тунда номаълум шахс Чилонзор массивининг 9-кварталидаги 41-уй олдида қолдирилган «ВАЗ-2108» машинасининг олдинги ойнасини ўғирлаган эди. Кўрилган чора-тадбирлар натижасида 27 июнь куни ана шу жиноятни содир этган Александр В. қўлга олинди. У илгари ҳам ўғирлик қилгани учун судланган экан.

⊙ Илгари судланган, қатор жиноятларни содир этган, шу жумладан Чилонзор массивидаги квартираларга ўғирликка тушган Алексей Ф. ҳам жавобгарликдан қочиб қутула олмади. У 1987 йил 27 декабрда 16-квартaлдаги уйга балкондан ошиб тушиб, «Юность» маркали ихчам телевизорни, шу йўл билан 18-кварталдаги уйдан «Панасоник» магнитофонини, пул ва биллур буюмларни ўғирлаган эди.

Редактор
Т. М. ҚОЗОҚБОЕВ.

Вечерний ТАШКЕНТ

Издается самостоятельно на русском и узбекском языках.
Выходит ежедневно, кроме воскресенья.

Орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.
Ордена Трудового Красного Знамени типография Издательства ЦК Компартии Узбекистана, г. Ташкент.

Адрес редакции:
700083, г. Ташкент, ул. Ленинградская, 32.

ТЕЛЕФОНЫ ОТДЕЛОВ: партийного и советского строительства и пропаганды — 32-57-83, 32-53-38; экономики и капитального строительства — 33-08-74. 32-55-34; социально-бытовых проблем (по вопросам городского хозяйства, торговли и быта — 32-56-83; науки и учебных заведений — 33-45-84; военно-патриотического воспитания, физкультуры и спорта —33-28-95; культуры —32-56-80; информации — 32-53-78); писем и массовой работы —33-29-70, 32-53-79; общественной редакции — 33-99-42, 32-53-66; «Ташкентская неделя»— 32-56-84; объявлений — 33-81-42; для замечаний и предложений по доставке —067.

Р — 16744. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Тиражи — 108.220. 64690. 1 2 3 4 5 6 7 89 10.